

DE 'TURBOJACHT' OP DE VELUWE

De commerciële exploitatie van wettelijk beschermde dieren als kritiekloos voorpaginanieuws

Analyse van het meer dan mislukken van de opzet van de Flora- en faunawet in het faunabeheer op de Veluwe met gevolgen als na twee jaar 76% meer reeaanrijdingen en 149% meer zwijnaanrijdingen in 2008 dan in 2006, waarvoor eenzijdige kennisbeelden en kennisverwerving bij de overheid en in de samenleving alle ruimte laten.

Marcel Vossestein,
voormalig voorzitter van de Natuurbeschermingscommissie van de KNNV, vereniging voor veldbiologie,
Nunspeet, april 2009

Inhoud

Samenvatting.....	3
Inleiding	4
<i>Van 'eeuwige jachtvelden' naar 'wettelijk natuurespect'?</i>	4
<i>De meest effectieve wettelijk bescherming</i>	5
<i>Worstelen met de wetgeving</i>	6
<i>Plannen voor drukjacht op edelhert</i>	6
<i>Geen drukjacht op edelherten</i>	7
Beeldvorming in de samenleving en bij de overheid	8
<i>Geen jacht, maar 'schadebestrijding' en 'beheer van de populatie'</i>	8
<i>Onjuiste tellingen: afschot wilde zwijnen verhoogd naar 6.043</i>	10
<i>Goed faunabeheer kan niet zonder goed overleg van alle betrokken partners</i>	10
'Verknijpte kunst laat musea renderen'	12
"Minder wildaanrijdingen" als hoofddoel.....	13
<i>"Doe mee, wild eten tegen de wildaanrijdingen!"</i>	14
<i>Ook reeën vaker slachtoffer</i>	15
<i>Voor de Veluwe fauna is de zondag geen feestdag, en zeker geen rustdag</i>	16
<i>Van 2.000 naar 1.500: "de laatste loodjes...?"</i>	17
<i>Panische varkens dwingen tot investeren</i>	18
<i>Verantwoordelijkheid en mogelijke aansprakelijkheid</i>	18
"Over wetten van de natuur"	19
<i>Ecologische effectiviteit van de natuurwetgeving</i>	20
<i>Ecologische populatieontwikkeling blijkt uit minima en maxima</i>	22
<i>Monitoring en gegevensverzameling</i>	23
<i>Maatschappelijk draagvlak</i>	23
De 'ecologische crisis' op Veluwe.....	25
<i>De ecologische plicht</i>	25
De 'bestuurlijke restaurants en hun keukens, koks en kelners'.....	26
Kennis tussen macht en onmacht	27
<i>Gebrekkig of suboptimaal beleid</i>	27
<i>Kenniskamers</i>	28
<i>De prisoner's dilemma's</i>	30
<i>'Creatief met kennis'</i>	30
Voor het Faunabeheerplan Veluwe 2009-2014	31
Conclusies en aanbevelingen	36
Aanbevelingen.....	41
"Files oplossen" als illusie.....	43
De "schone auto": een waarheid als een 'gezonde sigaret'.....	45

Samenvatting

Resultaat van de nota "De 'wilde zwijnenbom' op de Veluwe" was de aandacht voor de andere, nieuwe kijk op het zorgelijk beheer van de wilde zwijnen. Wat pover was het resultaat om *slechts* een proef te laten organiseren door de Provincie Gelderland met een tot nu toe onduidelijk vervolg. Ronduit waarderend waren de instemmende reacties uit – letterlijk en figuurlijk – het 'veld'. Verbijsterend was de soms expliciet aangegeven of vaak indirect geduide beperking van *boswachters, ecologen en wetenschappers* om ook publiekelijk steun te betuigen vanwege *vrees voor hun dienstverband, subsidies of opdrachten*.

Juist dat laatste motiveerde nog extra om niet alleen de mogelijkheden voor een werkelijk natuurlijk leven van de wilde zwijnen en hun medebewoners van de natuurgebieden op de Veluwe te analyseren. Ook het beeld in de samenleving, het *functioneren van de natuurwegeving en bestuursprocessen* van de overheid eisten een beschouwing.

In de media blijkt het besef van de oorspronkelijke opzet en doelstellingen van de Flora- en faunawet volstrekt afwezig. Bij het pleidooi voor drukjacht op edelherten bleek zowel bij de belangenvereniging voor deze dieren als bij de Provincie Gelderland het besef afwezig dat drukjacht alleen via een *lex specialis* op wilde zwijnen kan worden toegestaan. Uit het toestaan van in een internationaal verdrag *verboden nachtkijkers en geluidsdempers* door de Provincie Gelderland blijkt dat zelfs de meest afschuwwekkende middelen niet worden geschuwd. In vroegere tijden vielen dergelijke besluiten ten prooi aan het schorsings- en vernietigingsrecht van de centrale overheid. Na de melding van de telfouten werd het afschot onmiddellijk met een zesde verhoogd.

Analyse van de wildaanrijdingen maakte duidelijk dat het stabiele beeld uit langer voorbije jaren plots in de laatste drie jaar per maand enorm varieert. Nog schokkender bleken de accenten naar dag in de week. Die accenten lagen vooral op de nachten van woensdag op donderdag en zaterdag op zondag. Na correctie van het aandeel van het autoverkeer op zondagen moeten de *'beheerinspanningen zaterdag/zondag'* minstens een derde van het weektotaal zijn geweest, maar mogelijk ook de helft of meer. Zelfs bij de vergelijking van de eerste kwartalen van 2008 en 2009 met die van 2006 bleven deze patronen in de aanrijdingen eerste kwartaal 2009 in stand. En dat terwijl het aantal wilde zwijnen toen nog nauwelijks 2.000 - nog maar 28% van het maximum zomer 2008 - bedroeg. Daaruit valt een verantwoordelijkheid van de faunabeheerders, betrokken overheden en ook de terreineigenaren voor 60% van de extra aanrijdingen met wilde zwijnen in 2008 en 43% met reeën op de Veluwe af te leiden en mogelijk zelfs ook een aansprakelijkheid voor de extra schade.

Uit de evaluatie van de wetgeving blijkt dat vermindering van de regeldruk en de kwaliteit van de monitoring daarbij voorop werden gesteld, terwijl de monitoring van de kwaliteit grotendeels ontbreekt en de meting van de *intrinsieke waarden* - een zo natuurlijk mogelijke levenswijze - van de meest waardevolle faunapopulaties van ons land volledig ontbreekt, ergo momenteel worden deze dieren door maximale verstoring tot een zo minimaal mogelijk natuurlijk leven gedwongen.

De eenzijdige accenten dwingen tot een analyse van de bestuursprocessen en spitst zich toe op een beoordeling van de kennisverwerving en het kennisbeheer bij de overheid. Vrijwel zeker overheidsbreed wordt op onderdelen *'creatief'* omgegaan met kennis. Vanwege de daaruit ontstane *'voortwoekerende welgevallige, maar giftige kennisbeelden'* zijn bewindslieden, departementen en vaak ook volksvertegenwoordigers onderdeel van een daarmee verbonden *prisoner's dilemma*. Een inmiddels ingezette verbetering van de rijksoverheid mist vanwege de ontbrekende onafhankelijkheid echte effectiviteit.

Het hogere aantal wilde zwijnen zomer 2008, dat tot een verhoging van het afschot 2008/09 leidde, betekent dat vrijwel zeker 3.500 tot 4.000 wilde zwijnen op de Veluwe de winter 2007/08 overleefden en voorjaar 2008 gemiddeld 5,4 biggen per zeug voortbrachten. Op grond van de totale verstoring moeten voorjaar 2009 gemiddeld 6,7 biggen per zeug geboren zijn. Die feiten en het daadwerkelijk terugbrengen van het aantal tot 1.500 dwongen tot actualisatie van de scenario's uit de Zwijnenbomnota. Daaruit blijkt dat gestreefd moet worden naar een *minimumaantal van 3.500 wilde zwijnen op de Veluwe* de meest snelle en effectieve oplossing zal bieden. Daarbij zal de zelfregulering mogelijk zijn met de stabiliserende werking van het ecologisch evenwicht tussen de draagkracht en de vruchtbaarheid van de wilde zwijnen op de Veluwe.

Inleiding

De brief met DN. 2008/2686 inzake het "Werkplan wild zwijn en afschotrealisatie" en de bijlagen daarbij van 3 september 2008 van de minister van LNV bood mogelijkheden tot analyse. De op grond van het diergedrag zorgelijke ontwikkelingen in het beheer van de populaties wilde zwijnen waren vooral ook cijfermatig duidelijk te maken. Belangrijkste gevolgen bleken dat zowel de vruchtbaarheid van als het aantal aanriddingen met wilde zwijnen waren verdubbeld. De resultaten daarvan werden samengevat en toegelicht in de nota "De 'wilde zwijnenbom' op de Veluwe"¹, die op 3 oktober 2008 aan de bestuurlijk verantwoordelijken werd toegestuurd.

Daarna volgde een boeiende periode van toekijken óf en hoe de veelkleurige buitenwereld reageerde. Het alarmerende van de aanduiding "zwijnenbom" zorgde voor aandacht. Meest waarderend en bemoedigend was de bespreking in de Vaste Kamercommissie van de Tweede Kamer op 5 februari ondanks het wat pover resultaat van slechts een proef met een (nog) onduidelijke invulling. Niet minder waarderend waren de instemmende reacties op de ecologische invalshoek van de nota van boswachters tot wetenschappers uit – letterlijk en figuurlijk – het veld. Daarbij bleek echter een andere niet minder schokkende ontwikkeling dan het dubieuze beheer van de wilde zwijnenpopulaties: de beperking van boswachters, ecologen en wetenschappers om ook publiekelijk steun te betuigen. Een aantal benadrukt daarbij ook expliciet de gevolgen daarvan voor hun dienstverband, subsidies dan wel opdrachten. Ook bij de media bespeur je vrees voor gevolgen voor hun subsidies dan wel adverteerders. Waardevolle 'checks and balances' – als bestuurlijke alarm- en beveiligingssysteem – worden bewust uitgeschakeld.

Uit al die ongezonde terughoudendheid blijkt dat het een enorme – onmogelijk lijkende – krachttoer is om eenzijdige kennisbeelden en kennisverwerving bij de overheid en in de samenleving bij te stellen. Dit blijkt zich niet te beperken tot het meer dan mislukken van de opzet van de Flora- en faunawet in het faunabeheer op de Veluwe. Het is een aspect dat ook bij de recente evaluatie van de natuurwetgeving onopgemerkt bleef. Ook de recente aanpassing van het kennisbeheer bij de rijksoverheid mist het vermogen om aanwezige, eenzijdige kennisbeelden en kennisverwerving – en de daardoor verwrongen kaders voor beleid en bestuur – effectief bij te stellen. Dit alles vormde aanleiding tot een veel bredere analyse. Daarnaast leidde een uitgebreide analyse naar dag in de week van de meer dan 1.600 aanriddingen met reeën en wilde zwijnen op de Veluwe in 2006 en 2008 plus het eerste kwartaal van 2009 tot veelzeggende conclusies.

Van 'eeuwige jachtvelden' naar 'wettelijk natuurrespect'?

Lang was het een voorstelling van het hiernamaals, een hemel: de eeuwige jachtvelden. De overleden mens zou eindeloos op jacht kunnen gaan als een ultiem ideaal beeld. Hoe het voor de jachtbuit of het wild zou zijn, is nooit vermeld. In de beleving van die jagende mens zijn de bejaagde dieren slechts objecten. Het verschilt daarin weinig van het in de westerse wereld verafschuwde islamitische beeld van een hiernamaals met wel zeventig maagden voor iedere mannelijke martelaar. Onze afkeer daarvan wordt vooral gevoed door het degraderen van die zeventig maagden tot objecten. In de islamitische wereld ligt aan hun droombeeld van het hiernamaals de harem ten grondslag. Ons beeld van de eeuwige jachtvelden zal evenzeer door status zijn gevoed. Vanaf de vroege middeleeuwen tot de Franse tijd was het jachtrecht voorbehouden aan graven, hertogen, stadhouders en koningen. De jacht heeft de hoge status voor de massa inmiddels verloren en de eeuwige jachtvelden daarmee ook het beeld als een gedroomd hiernamaals. Bij beide droombeelden gelden de idealen van 'objecten', die slechts voor een eenmalig gebruik beschikbaar moeten zijn. Hoe steeds in een voldoende aantal kan worden voorzien, is in beide droombeelden een mysterie.

Bij de huidige beschouwing van de jacht vormt status ook nu nog wel een belangrijke rol bij twee stimulansen: het eten van wild én het nastreven van de onaantastbaarheid van de auto tot vrijwel iedere prijs.

¹ "De 'wilde zwijnenbom' op de Veluwe", Marcel Vossestein, Nunspeet, 3 oktober 2009

In de jaren negentig werd de Flora- en faunawet ontworpen om de Jachtwet te vervangen. Daarbij moest het beheren van duurzame populaties dieren vooropstaan.

“Het eten van vlees wordt in de Flora- en faunawet niet genoemd als belang op grond waarvan ontheffing kan worden verleend voor afschot. Het eerste doel van het afschot is niet het consumeren van vlees, maar het beheer van duurzame populaties.”

Zo schreef LNV-minister Verburg in haar brief DN. 2007/2351 van 29 oktober 2007 antwoordde op vragen van CDA-kamerleden. Het principe van het “oogsten” mag bij het wildbeheer geen rol spelen. Toch brengen de media het afschot én slachten van wilde zwijnen, reeën en herten graag zo indringend mogelijk in beeld.

Een goed renderende slachtbank voor de wettelijk beschermde toppers uit onze nationale natuurcollectie
Trouw, 25-11-2008

De meest effectieve wettelijk bescherming

Vrijwel niemand beseft dat de slachtpraktijken van wettelijk beschermd wild slechts via een uitzondering op een wettelijk verbod mogelijk zijn. Artikel 13 van de wet bevat voor de wettelijk beschermde plant- en diersoorten immers een zeer respectvol verbod:

“te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.”

Van de mogelijkheden voor vrijstellingen is bij de invoering van de Flora- en faunawet zeer ruim, zo mogelijk maximaal, gebruikgemaakt. Feitelijk biedt de effectuering van de wet vrijwel alle mogelijkheden om de praktijken van de afgedankte Jachtwet en erger voor te zetten.

Geen enkel groter zoogdier heeft de zeer terecht beoogde meest effectieve wettelijk bescherming gekregen, zoals uit de vrijstelling blijkt:

- *diersoort waarvan producten zijn vrijgesteld van artikel 13.1 (36 soorten) Voor deze soort geldt een vrijstelling van het verbod op het in bezit hebben of het handelen in delen van dieren die gedood zijn in het kader van beheer en schadebestrijding of op geoorloofde wijze in het buitenland zijn verkregen. Soort is genoemd in bijlage 3 van de Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet.*

Nadat de vaststelling van de ambitieuze wet tot stand kwam, werd de invoering en reikwijdte bijna volledig op de toenmalige jachtpraktijk afgestemd. Belangrijke wijziging: alleen afschot vanaf de hoogzit en het rondsluipen van een eenzame jager, het bersend jagen. De drukjacht – jager met een opjagende hulp – en de drijfjacht – jagers op linie met helpers die het wild over de linie jagen – zijn (in principe) verboden. Een door de faunabeheerders als lastig ervaren beperking, die met graagte ter discussie wordt gesteld.

Worstelen met de wetgeving

De Vereniging Het Edelhart – bevrijd van de tot voor kort 'blijkbaar te beperkende' naam "Vereniging tot Behoud van het Veluws Hert" – pleit voor een ruimere oogst van edelherten:

Plannen voor drukjacht op edelhert

Geschreven door EenVandaag (Uitzending EenVandaag: 19 december 2008 / Nederland 1)

vrijdag 19 december 2008

Vereniging Het Edelhart wil dat een drukjacht mogelijk wordt gemaakt op edelherten. De populatie van de majestueuze dieren op de Veluwe groeit uit z'n voegen en moet effectief worden bejaagd, zo vindt de vereniging. Een 'één op één jacht', ook wel drukjacht genoemd, is daar de beste methode voor. Bij een te grote populatie is de kans op schade voor de landbouw, jonge aanplant en het verkeer groot. Bovendien laten de dieren zich door de lange bejagingperiodes moeilijk meer zien aan zowel jagers als toeristen en recreanten. De drukjacht is echter omstreden...krijgt de vereniging toestemming? Het aantal edelherten op de Veluwe stijgt jaarlijks met een derde van de populatie en is moeilijk terug te dringen. Dat komt omdat de dieren door de huidige maandenlange jachtperiodes erg schichtig zijn. Een drukjacht van drie dagen is een effectiever middel om de edelherten te schieten, vindt vereniging Het Edelhart. Natuurbeheerder het Geldersch Landschap zegt sympathie te hebben voor een drukjacht op het edelhert.

Zichtbaarheid

Op dit moment leven er bijna 3000 edelherten op de Veluwe. Hiervan hadden er dit jaar 1400 moeten worden gedood, maar tot nu toe is dit slechts voor de helft gebeurd. De drukjacht moet hier nu verandering in brengen. "Bij de drukjacht wordt er in een hele korte periode veel afschot gerealiseerd. Een korte jachtperiode geeft minder verstoring en minder verstoring betekent meer zichtbaarheid", aldus Jan Paulides, woordvoerder van Het Edelhart. De vereniging hoopt dat door minder verstoring het edelhert zich meer zal laten zien aan toeristen en recreanten op de Veluwe.

Faunabeheersplan

Vereniging Het Edelhert probeert de drukjacht op te nemen in het faunabeheersplan van de Veluwe. In dit plan van provincies en natuurverenigingen wordt omschreven hoe groot de dierenpopulaties mogen zijn en hoeveel dieren er moeten worden afgeschoten.

De Provincie Gelderland blijkt zich van geen wettelijke onmogelijkheden bewust:

Geen drukjacht op edelherten

Reformatorisch Dagblad, 22-12-2008

ARNHEM (ANP) – Er komt geen drukjacht op edelherten op de Veluwe. De provincie Gelderland vindt de door Vereniging Het Edelhert voorgestelde jachtvorm absoluut niet aan de orde, aldus een woordvoerder maandag.

De vereniging stelde de drukjacht vorige week voor omdat er te veel edelherten op de Veluwe zouden leven. De vereniging zegt dat er momenteel 2200 dieren rondlopen waar 1500 het gewenste aantal is. De provincie beaamt dat er veel edelherten zijn, maar vindt drukjacht niet nodig.

Vorig jaar stond Gelderland de omstreden drukjacht wel toe op zwijnen, waarvan er toen eveneens te veel waren. De rechter verbood de jacht echter na bezwaar door de Faunabescherming.

Voor drukjacht op andere dieren dan wilde zwijnen is een wetswijziging nodig. Noch de faunabeheerders, noch de provincie Gelderland lijken dit te beseffen.

De bejaging van de grote zoogdieren is duidelijk begrensd. Met alleen de specifieke en gespecificeerde uitzondering voor het wild zwijn zijn de edelherten, damherten en reeën op dit punt werkelijk wettelijk beschermd. Voor een uitzondering voor een drukjacht op de edelherten, damherten en reeën laat de Flora- en Faunawet geen enkele mogelijkheid:

Artikel 74, lid 1

Verbod tot vangen of doden door middel van drijven, voorzover het edelherten, damherten, reeën of wilde zwijnen betreft;

lid 2

In afwijking van het eerste lid, onderdeel b, is het doden van wilde zwijnen toegestaan, voorzover bepaald bij algemene maatregel van bestuur, door middel van een methode, waarbij één persoon wilde zwijnen opzettelijk verontrust met het oogmerk bedoelde dieren binnen het schootsveld van één geweerdrager te drijven opdat deze de dieren kan doden en voorzover hierbij geen hond wordt ingezet.

Deze inleidende beschouwingen maken al duidelijk dat het besef van de realisatie van de beoogde bescherming met de Flora- en faunawet van de fauna op de Veluwe bij zowel de uitvoerende overheid als bij een belangenorganisatie van de betreffende dieren volstrekt ontbreekt:

*“ zulks in het belang van de bescherming van die planten- en diersoorten en, voorzover het die diersoorten betreft, mede onder **erkenning van de intrinsieke waarde van de daartoe behorende dieren**”, zoals de considerans van de Flora- en faunawet dit beschrijft.*

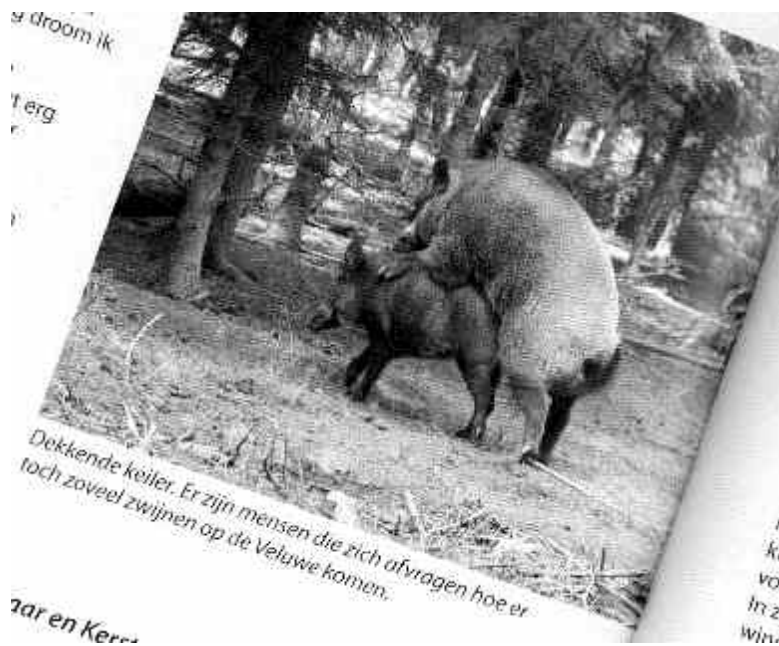
Juist die *intrinsieke waarde* – als het meest kenmerkend gedrag - werd de grote zoogdieren volstrekt op de Veluwe al anderhalfjaar – van juli 2007 tot maart 2009 - totaal onmogelijk gemaakt.

Beeldvorming in de samenleving en bij de overheid

Het volgen van de berichtgeving en andere uitingen in de samenleving inzake het beheer van de wilde zwijnen levert beelden op dat zich zeer slecht verhouden tot of zelfs in strijd zijn met de doelstellingen van de Flora- en faunawet, die zeven jaar geleden in werking trad.

De Tweede Kamerfractie van de Christenunie wijt het *uit lijfsbehoud verwoed voedselzoeken* bij wegen en op particulier terreinen door de wilde zwijnen aan hun '*veronderstelde vandalistische inslag*', zoals die in het *verwongen kennisbeeld* vorm kreeg:

Daarna naar Nunspeet om door wethouder Nico Schipper rondgeleid te worden langs plaatsen waar zwijnen te keer waren gegaan. Ongelofelijk wat een schade deze beesten kunnen aanrichten. Voor de campingbeheerders waar we waren een grote schadepost. De Tweede Kamer heeft helaas in meerderheid geen ruimte gegeven voor een gerichte aanpak van deze problematiek. De kans dat het probleem daardoor nog groter wordt, is niet ondenkbeeldig. (weblog zaterdag 20 oktober 2007)

De wilde zwijnen toegemeten 'lage seksuele moraal' vormt één van hun imago-problemen
Hier als sfeerbeeld bij Veluwse verhalen in "Op de hoogte van de Veluwe", Piet van Looijengoed, BDU, Barneveld, 2008

Geen jacht, maar 'schadebestrijding' en 'beheer van de populatie'

Bij het volgen van de ontwikkelingen neemt de verbazing over de uitvoering van de Flora- en faunawet door de Provincie Gelderland voortdurend toe.

Provincie: schieten zwijn is geen jacht

De Gelderlander, woensdag 28 januari 2009

ARNHEM - De provincie Gelderland en minister Verburg zijn het hartgrondig oneens over wat jacht is. Het afschieten van wilde zwijnen is volgens de provincie geen jacht. Het meningsverschil is meer dan een woordspelletje. Tot 15 maart moeten er nog zo'n duizend zwijnen op de Veluwe worden afgeschoten, maar volgens de provincie Gelderland mag er niet op gejaagd worden.

Het klinkt absurd, maar het is de werkelijkheid. De provincie is van oordeel dat het afschieten van wilde zwijnen geen jacht genoemd mag worden. Weliswaar zijn er jagers bij betrokken, gebruiken ze geweren en schieten ze zwijnen dood, maar jacht is het niet.

Theo Dikker van de provincie: "In de hoofden van de mensen bestaat het idee dat dit jacht is. Maar in de nieuwe Flora- en Faunawet staat dat nog maar zes soorten bejaagd mogen worden. Bij andere soorten, waaronder wild zwijn, mag dat niet. We mogen wel ontheffingen afgeven voor schadebestrijding. En dat is wat we doen."

Het is niet zomaar een spel met woorden. Door het jagen op wilde zwijnen geen jacht te noemen, mogen jagers hulpmiddelen gebruiken die anders verboden waren: **restlichtkijkers (een soort nachtkijkers) en geluidsdempers**. Een oud Benelux-verdrag over de jacht verbiedt die middelen uitdrukkelijk. Door het jagen op zwijnen 'schadebestrijding' en 'beheer van de populatie', te noemen, kan dat wel.

Deze kijk wordt niet gedeeld door minister Verburg van Landbouw en het Faunafonds, een wettelijk adviesorgaan. De minister stelt dat het Benelux-verdrag hoort tot de internationale verdragen waaraan Nederland zich moet houden. Het verdrag biedt niet de mogelijkheid een ontheffing af te geven, zoals de provincie deed.

De opvatting dat het afschieten van zwijnen geen jacht is, verwijst zij naar de prullenmand. Ze wijst op een uitspraak van het Benelux-Gerechtshof. Dat stelde vast dat ook 'afschot ter bestrijding van schade' gewoon jacht is.

Ook secretaris Revoort van het Faunafonds zegt dat Gelderland mis zit. "Wat de provincie doet, is in strijd met de wet. Dat verbod is er om stroperij tegen te gaan en controle op het afschieten te vergroten. Ik snap dat de provincie die nachtkijkers wil laten gebruiken: jagers kunnen dan twintig nachten per maand schieten in plaats van alleen vier nachten, bij volle maan. Maar het mag niet."

De minister en het Faunafonds vinden dat de provincie de wet niet goed uitvoert, maar ondernemen niets. Dat vinden ze de taak van de rechter. Niemand heeft de zaak aanhangig gemaakt bij de rechter, waardoor het besluit van de provincie toch rechtsgeldig is.

Het meningsverschil met het Faunafonds en de minister maakt in Gelderland niet veel indruk. Dikker: "De bevoegdheden zijn in de nieuwe wet op een lager niveau, bij de provincies, neergelegd. Wij hebben een andere kijk dan de minister. Ik wil er wel op wijzen dat deze minister erop heeft aangedrongen dat wij de doelstand van 860 zwijnen moeten halen. Dat proberen we te doen."

Als ontwijken de enige overlevingsmogelijkheid is, bestaan de populaties wilde zwijnen nog slechts uit 'ontwijkers' en hebben hun beheerders geavanceerdere techniek nodig, nu hun objecten steeds weer sneller vluchten

Uit: advertentie in het tijdschrift "De Nederlandse Jager", 20 november 2008, nummer 22

Onjuiste tellingen: afschot wilde zwijnen verhoogd naar 6.043

Jagers zaten er naast bij tellingen

De Gelderlander, 28 januari 2009

ARNHEM - Jagers op de Veluwe krijgen toestemming om 850 wilde zwijnen extra af te schieten. Dat aantal komt bij de 5193 dieren waarvoor eerder een vergunning was afgegeven. Uit nieuwe tellingen is volgens de Faunabeheereenheid Veluwe gebleken dat er veel meer zwijnen rondlopen dan eerder gedacht werd.

De Faunabeheereenheid (FBE) leidt dat af uit het grote aantal aanrijdingen met grofwild. Er zijn veel meer ongelukken dan verwacht had mogen worden. Bij een hertelling komt de FBE daarom nu op een totaalaantal van bijna 7000 zwijnen uit. Daarvan mogen er 860 overblijven. De jagers hebben langer de tijd gekregen voor de jacht, tot 15 maart. In de afgelopen maanden zijn meer dan 4700 zwijnen gedood.

De Faunabescherming, een actiegroep die tegen de jacht strijdt, zet vraagtekens bij de nauwkeurigheid van de tellingen. De groep wijst erop dat de jagers altijd met zeer gedetailleerde cijfers over het aantal zwijnen komen. 'En nu, plotseling aan het eind van het afschietseizoen 2008 komt het jagersgilde met het dringende verzoek om de afschotperiode te verlengen tot 15 maart. Bovendien bekennen ze 850 zwijnen over het hoofd te hebben gezien. Je moet maar durven. Toch melden de zwijnenjagers doodleuk aan de provincie dat, gezien het aantal aanrijdingen, de stand misschien nog wel precies 850 zwijnen te veel is.'

Theo Dikker van de provincie zegt niet te twifelen aan de kwaliteit van de telmethoden. "De cijfers die uit de tellingen komen, zijn het minimale aantal zwijnen. Het is in de afgelopen jaren vaker voorgekomen dat we de cijfers in de loop van het jaar moesten bijstellen."

Marianne Thieme (Partij voor de Dieren) vindt dat niet langer de jagers de tellingen moeten uitvoeren. "Laat dat over aan de deskundigen van Alterra. De jagers hebben een dubbele pet op: ze zijn toezichthouder en beul tegelijk."

Uit het geheel blijkt ook dat door het volledig ontbreken van adequate voorlichting de doelstellingen en uitvoering van de wet maatschappelijk totaal onbekend zijn.

De invulling van de leerstoel Faunabeheer (Wildlife Management) aan Wageningen Universiteit door de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging (KNJV) biedt hoopvolle aanknopingspunten, zoals bij de aanvaarding door prof. dr. Ron Ydenberg werd uitgesproken:

Goed faunabeheer kan niet zonder goed overleg van alle betrokken partners

Wageningen Universiteit, september 2008

Om goed faunabeheer op te zetten kan een dichtbevolkt land als Nederland heel goed als voorbeeld dienen voor de rest van de wereld. Overal groeit de bevolking en daarmee de druk op de wildstand. Daarom zal het faunabeheer elders steeds meer op dat van Nederland gaan lijken. Wel moet het overleg tussen alle betrokken partijen goed worden ontwikkeld. En dat is in Nederland – het land van het ‘polderoverleg’ – nog nauwelijks het geval, omdat de betrokken partijen elkaar niet als gesprekspartner erkennen. Dat zegt prof. dr. Ron Ydenberg bij de aanvaarding van het ambt van buitengewoon hoogleraar Faunabeheer (Wildlife Management) aan Wageningen Universiteit op donderdag 18 september.

De groei van de bevolking in de wereld raakt snel de grenzen van de ecologische draagkracht van de aarde. Geen ander probleem heeft zoveel invloed op de kwaliteit van leven, aldus prof. Ydenberg in zijn inaugurele rede Cooperative Wildlife Management in the 21st Century. Eén van de vragen daarbij is die naar goed en duurzaam

faunabeheer, want overal waar de bevolking groeit, doen zich conflicten voor met de faunastand. Prof Ydenberg vergelijkt de situatie in Canada, waar zijn grootste ervaring ligt, met die van Nederland. Hoewel het dunbevolkte Canada met zijn omvangrijke wildernis befaamd is om zijn faunastudies, ziet hij verrassende overeenkomsten met Nederland, omdat ook in Canada zich de grootste problemen in het faunabeheer voordoen rond de grote steden en de dichtbevolkte agglomeraties daaromheen. Daarom zou Nederland, en Wageningen Universiteit in het bijzonder, naar zijn mening een heel goede basis kunnen vormen om deskundigheid rond faunabeheer te ontwikkelen die voor gebieden waar de bevolking groeit. De leerstoel van prof. Ydenberg is mogelijk gemaakt door de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging (KNJV).

Samenwerking

Goed faunabeheer komt pas echt van de grond als daarbij alle mogelijke partijen bij betrokken zijn. In zijn rede noemt Ydenberg het voorbeeld van wilde zalmsoort (sockeye salmon) die voorkomt in de buurt van de Queen Charlotte Islands in Canada niet beneden een bepaald duurzaam niveau te laten zakken om zo de soort in stand te houden. Bij die afspraak die tot ieders tevredenheid heel goed blijkt te werken, zijn ook de plaatselijke vissers betrokken.

Voorbeelden als deze zouden ook voor Nederland moeten gelden, zoals rond de grote aantallen aan wilde zwijnen op de Veluwe of wilde ganzen in de weidegebieden. Maar juist in Nederland komt dat niet van de grond. Ydenberg wijt dat aan het feit dat de vele partijen die bij het faunabeheer betrokken zijn elkaar niet als legitieme partij en daarmee als gesprekspartner erkennen..

Verandering

Het wildbeheer en de studie daarnaar is door de jaren heen sterk veranderd. Beperkte het zich vroeger tot vooral de soorten waarop werd gejaagd en op het vaststellen van regels voor het jagen en vissen, het aanpassen van de leefomgeving aan de soorten en de uitroeiing van roofdieren. Nu is wildbeheer allesomvattend qua soorten die in een bepaald gebied voorkomen en is de nadruk op 'behoud' komen te liggen. Dat betekent dat roofdieren weer worden geïntroduceerd en zelfs eerder geïntroduceerde soorten weer worden verwijderd. In het laatste geval gaat het bijvoorbeeld om de regenboogforel, in veel gebieden geïntroduceerd om de sportvisser te plezieren, maar die oorspronkelijke diersoorten verdringt. Verder wijst Ydenberg op de herintroductie van de wolf in het Yellowstonepark in de VS. Die had een grote keten aan positieve effecten op de soortenrijkdom in dit nationale park: de wolf verdrong herten en andere grote grazers uit de open gebieden in het park, waardoor daar het bestand aan bomen en struiken kon groeien; dat betekende een gunstige leefomgeving voor bevers die het gebied weer gingen bevolken; de bever beïnvloedde de hydrologie van het gebied en daarom de voedselrijkdom van de bodem in zeer gunstige zin waardoor de vlinderstand zich sterk kon uitbreiden. Opvallend was dat deze positieve ontwikkeling zich onverwacht snel en sterk voordeed.

Lessen voor Nederland

De voorbeelden van elders die Ydenberg noemt, inclusief een betere samenwerking, zouden ook goed kunnen worden toegepast op problemen en discussies die zich in Nederland voordoen. Hij wijst daarbij bijvoorbeeld op de grote aantallen wilde ganzen in de weidegebieden. Wilde ganzen, zoals brandganzen, verblijven langer in Nederland dan jaren geleden. Ydenberg ziet als mogelijke oorzaak, naast het vele voedsel dat hier voor de ganzen te vinden is, ook de explosieve uitbreiding van het aantal zeearenden in de Oostzee. Om de grote aantallen van de ganzen tegen te gaan, zou niet meer moeten worden gegrepen naar omstreden methodes als vergassen van de ganzen, maar zou kunnen worden gedacht aan het grootschalig bevorderen van de roofvogelstand hier in Nederland en zelfs herintroductie van soorten die het gedrag van ganzen beïnvloeden en die een eerder vertrek naar zomerverblijfgebieden in het noordoosten van Europa kunnen bewerkstelligen. Naar dat soort kwesties wil Ydenberg graag onderzoek doen.

Ron Ydenberg (Vancouver 1955), heeft Nederlandse ouders die voor zijn geboorte naar Canada emigreerden. Hij studeerde aan de Simon Fraser University in Vancouver. Na enige tijd in Nederland studies te hebben verricht (o.a. aan de Rijksuniversiteit in Groningen) en zijn promotie aan de Universiteit van Oxford, keerde hij naar de Simon Fraser University terug waar hij nu directeur is van het Centre for Wildlife Ecology. Sinds enige tijd is hij tevens buitengewoon hoogleraar Faunabeheer aan Wageningen Universiteit.

'Verknijpte kunst laat musea renderen'

De Fictieve Pers, maart 2009

AMSTERDAM – Musea kunnen met veel minder subsidie toe, zonder of mogelijk zelfs winst maken. Met het uitlenen in stukjes van meesterwerken van beroemde schilders tegen forse bedragen aan particulieren zijn restauraties kostendekkend en zelfs winstgevend mogelijk.

Onze redactie wist beslag te leggen op een concept waarin beschreven staat hoe de musea van hun veelal grootste kostenpost - hun restauratiekosten - fors kunnen verminderen. De restauraties zijn tijdrovende, specialistische en daardoor dure werkzaamheden. Als een kunstwerk aan restauratie toe is wordt het stukjes van 30 bij 30 centimeter geknipt. Daarna vindt een eerste restauratie plaats. Daarbij heeft het dan kleinere formaat grote voordelen. De restauratie verloopt dan sneller én is van veel hogere kwaliteit. Particulieren kunnen zo'n stukje van het meesterwerk gedurende een periode van anderhalfjaar in huis hebben tegen een fors bedrag.

Uit het marketingonderzoek blijkt dat bij de uitleen, ook van stukjes, hoge prijzen mogelijk zijn. Via een totaalweergave van hoge kwaliteit van het oorspronkelijke doek met de plaats die het stukje daarop inneemt ontstaat een belevingswaarde die met die van het huren van het totale doek dicht benadert.

Na terugkeer vindt de restauratie plaats. Zodra de stukjes alle verdere bewerkingen hebben ondergaan, zullen ze weer een geheel vormen. Het aaneenhechten van de stukjes vormt een uiterst waardevol versterkend raster, waardoor het schilderij zelfs een strakheid krijgt die het zelfs bij de vervaardiging eeuwen geleden niet gehad kan hebben.

Na een dergelijk bericht zou cultuurminnend Nederland massaal in opstand komen. Op zo'n wijze kun je de intrinsieke waarde van de topstukken uit onze kunstcollectie toch niet aantasten?

Toch gebeurde en gebeurt een vergelijkbaar iets met de topstukken uit onze natuurcollectie. Alle populaties worden systematisch volledig uit elkaar gejaagd. Die worden geacht zich weer volledig te herstellen.

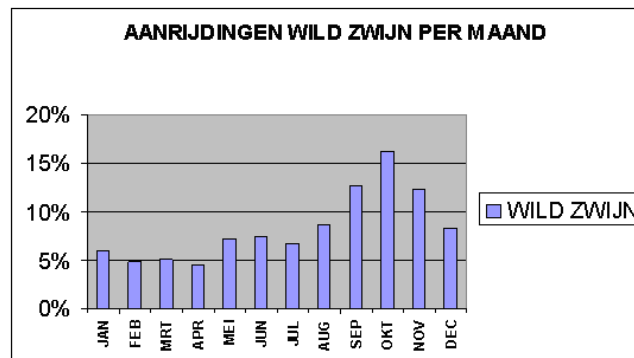
Van juli 2008 tot maart 2009 werd – naar men stelt – de populatie wilde zwijnen teruggebracht van 6.950 tot 1.500 of te wel het doden van 5.450 dieren. Een jaar eerder van juli 2007 tot maart 2008 werden 4.400 dieren gedood. Tussen de jachtperiodes 2007/08 en 2008/09 werden de leefgebieden in de maanden mei en juni 2008 opnieuw uitgekamd, maar dan voor de jaarlijkse telling. Het schuilgedrag van al het wild bleef ook die periode in stand en droeg bij tot de beperkte waarde van die tellingen. Men bleek bij de telling één op de acht dieren niet te hebben opgemerkt. Bijna niemand merkte op dat de grote zoogdieren op de Veluwe gedurende anderhalfjaar nog nauwelijks een natuurlijk leven hebben gekend. Zij die het waarnemen behoren óf tot de veroorzakers óf tot een beroepsgroep of organisatie waarbij zij met mededelingen over misstanden hun dienstverband, subsidies dan wel opdrachten op het spel zetten.

In de opvolgende, verlengde jachtseizoenen werden zo'n 10.000 wilde zwijnen – ruim 80% van de populatie - de bossen uitgesleept, na het uitkammen van de leefgebieden. Slechts een handvol Kamerleden en Faunabescherming als enige organisatie protesteerden met vasthoudendheid. Het weerzinwekkend en op brute wijze afmaken van een half procent van een zeehondenpopulatie in het verre Canada kan wel op maatschappijbrede kritiek rekenen. Dat de grote zoogdieren op de Veluwe anderhalfjaar tot een meest basaal overleven zijn veroordeeld om bijna 90% van een ook wettelijk beschermde soort te doden, blijft onopgemerkt. Bewindspersonen en meerderheden in de Gelders Staten en de Tweede Kamer bieden geen verzet of stemmen er mee in en moedigen zelfs aan 'het karwij af te maken', zelfs (internationaal verboden) nachtelijke jacht met nachtkijkers en geluiddempers wordt gelegaliseerd.

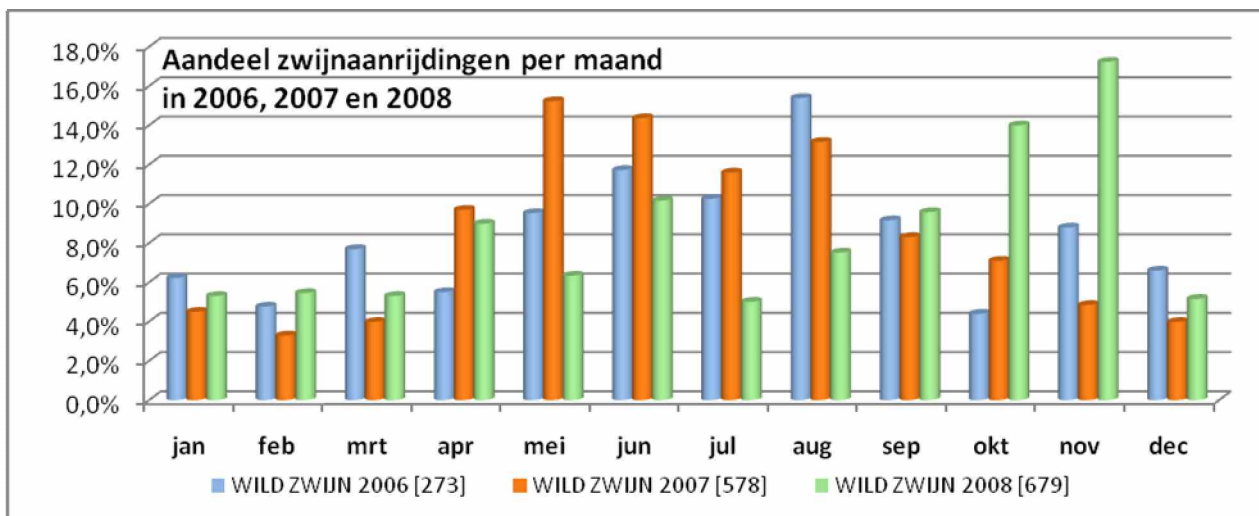
"Het enige dat de mens onderscheidt van het dier is onmenselijkheid",
een aforisme van Alexander Pola

“Minder wildaanrijdingen” als hoofddoel

Het te vernieuwen Faunabeheerplan Veluwe 2004-2008 had vooral als hoofddoel het aantal wildaanrijdingen te verminderen. Daarvoor moest vooral het aantal wilde zwijnen worden teruggebracht tot het aantal van 800. Uit de opgaven van “Wildbeheer Beheer Veluwe” bleek tot 2006 een aantal jaren lang dat het aantal aanrijdingen met wilde zwijnen slechts gedurende de najaarsjacht in de maanden september, oktober en november oploopt tot het twee- tot drievoudige van het gemiddelde in de overige maanden.

Vanaf 2006 kennen de aanrijdingen met wilde zwijnen een opmerkelijk sterk wisselend patroon in de verdeling over de maanden van het jaar. De dynamiek ervan kan onmogelijk worden veroorzaakt door dergelijk sterke wisselingen in de intensiteiten van het autogebruik op de Veluwe wegen. Ook het recreatief gebruik van de natuurgebieden kan van jaar tot jaar niet tot dergelijk grote wisselingen leiden. Het ligt veel meer voor de hand dat een blijkbaar van jaar tot jaar wisselende variatie van het beheer (afschot) van wilde zwijnen oorzaak is van de variaties.

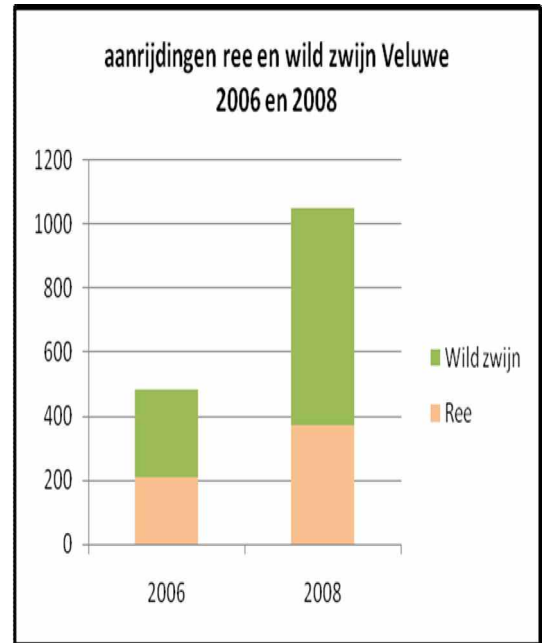
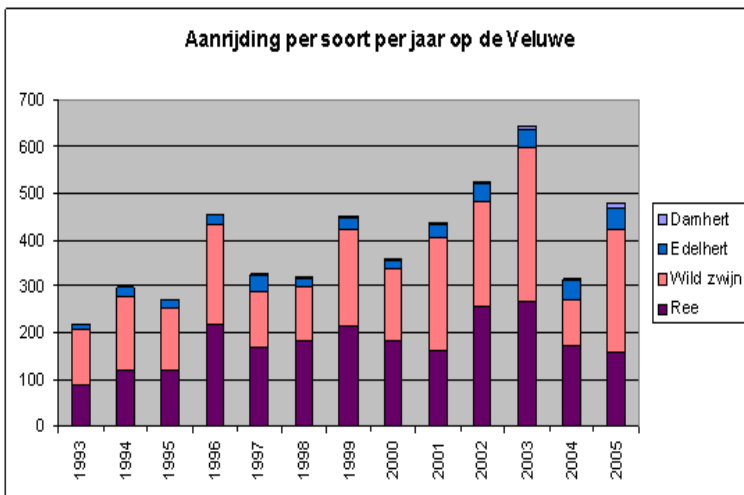

Terugkijkend op de veldwaarnemingen blijkt ook uit het gedrag van het wild de enorme variaties in schuwheid en vluchtgedrag. De periode werd ingeluid in april 2007 met de ontmoeting met tien jonge, moederloze biggetjes – de helft net een week oud, de andere nog geen week ouder – die me op 30 centimeter afstand vragend bleven aanstaren. Er bleken meer groepen moederloze biggen rond te lopen en daaruit viel af te leiden dat minstens vier à vijf zogende zeugen waren afgeschoten. Gedurende zes weken bleven zodra - ik ze ontmoette - de kleinste biggen van de eerdere ontmoeting me herkennen en liepen uit de grotere groep met overlopers – de ‘zwijntieners’ – in mijn richting en staarden me na. Tot zes weken later keken ze me nog slechts na. Vanaf die tijd namen de waarnemingen van grotere groepen af tot nul. Sinds die tijd waren en zijn – al twee jaar - de wilde zwijnen en ook de herten, reeën en moeflons slechts vluchtend te zien geweest vanwege de daaruit blijkende stress.

In 2005 rapporteerde de Vereniging Wildbeheer Veluwe:

“Het aantal geregistreerde aanrijdingen op de Veluwe schommelt van 200 tot circa 650 stuks per jaar. Gekeken naar de soort vormen reewild en wild zwijn de hoofdmoot. Hun aantallen variëren - hoewel niet synchroon - met een opmerkelijke gelijkenis van 100 tot circa 300 stuks per jaar. Bij beide soorten schommelen de aantallen aanzienlijk, dit is bij wilde zwijnen toe te schrijven aan de dichtheid. Verwacht mag worden dat hetzelfde geldt voor de reeën. Het aantal aanrijdingen met edelherten varieert van 10 tot 45 stuks per jaar, de schommelingen worden meer toegeschreven aan toevalligheden. Het aantal aanrijdingen met damherten is relatief beperkt: minder dan 10 stuks per jaar.”

Het in ieder opzicht bedroevend resultaat van een vooral op vermindering van wilaanrijdingen gericht Faunabeheerplan 2004-2008

De cijfers van 2006 passen nog in het meerjarenoverzicht 1993 tot en met 2005

In 2008 is sprake van een verdubbeling van het gemiddelde van ree en wild zwijn

“Doe mee, wild eten tegen de wildaanrijdingen!”

Bestelformulier

Pakket rood wild (edelhert) voor € 64,95

- 500 gram hertenbiefstuk
- 750 gram rollade
- 750 gram gemengde stoofpot
- 500 gram hertenburger

Pakket zwart wild (wild zwijn) voor € 54,95

- 500 gram koteletten
- 750 gram gemengde stoofpot
- 500 gram verse worst
- 500 gram fricandeau
- 750 gram rollade

Edelhert: 2½ kilo voor € 64,95 = € 25,98 per kilo

Wild zwijn: 3 kilo voor € 54,95 = € 18,32 per kilo

“Houdt u er rekening mee dat het wild niet onbeperkt beschikbaar is omdat omwille van het faunabeheer niet ‘op bestelling’ wordt afgeschoten.”

“Van elke kilogram wild die door de Lions Club wordt verkocht gaat de opbrengst volledig naar de aanschaf van wildreflectoren. De opbrengst is de verkoopprijs per kilogram, verminderd met de vergoeding die aan de jagers en de slager wordt betaald.”

Vanaf het tweede halfjaar van 2007 lieten eerst de wilde zwijnen hun kenmerkend modderbaden en vervolgens schuren aan bomen na. Zelfs tijdens de bronstijd 2007 waagden ook de edelherten zich niet meer aan een modderbad.

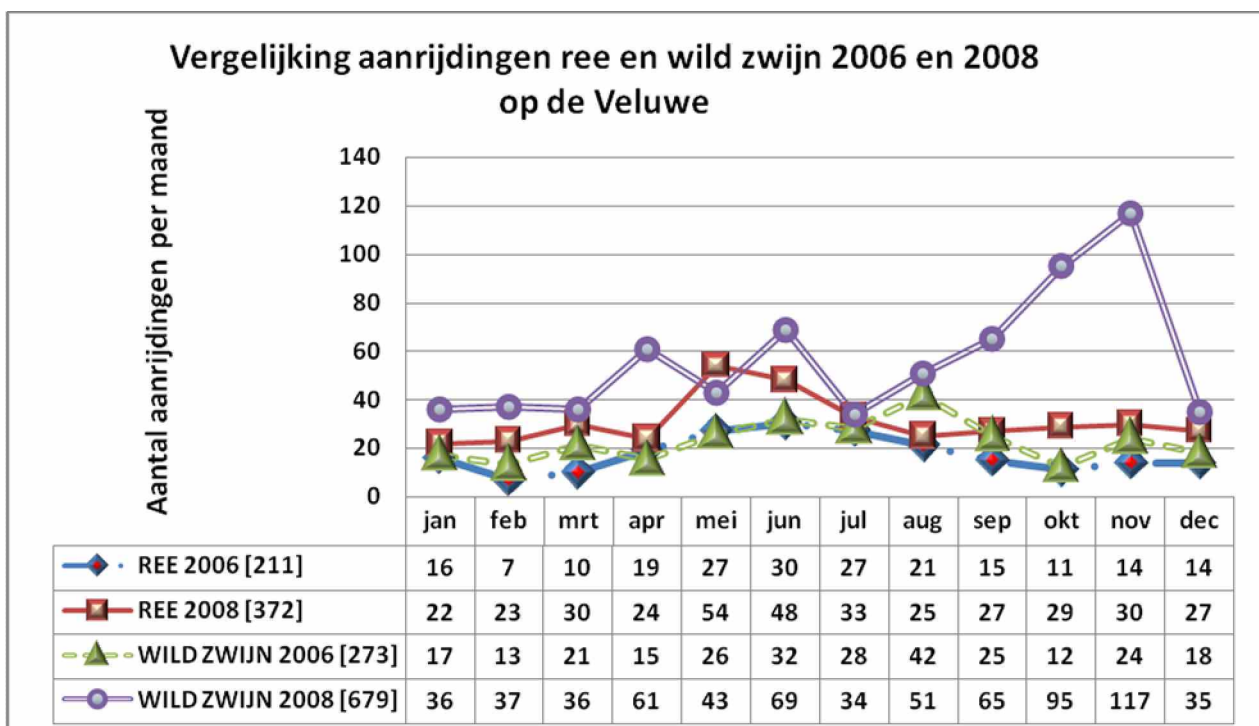
17-11-2007: Eén van de laatste keren dat een edelhert hier nog een modderbad nam. De wilde zwijnen stopten er al maanden eerder mee.

14-10-2008: Van november 2007 tot 5 april 2009 nam geen edelhert of wild zwijn nog een modderbad.
(foto: Menno Reemeijer, Radio 1 Journaal – Het Filiaal)

Ook reeën vaker slachtoffer

Uit de op hun site – Groennetwerk Veluwe - door de bijzondere opsporingsambtenaren geregistreeerde wildaanrijdingen blijkt dat naast de toename met 149% van het aantal aanrijdingen met wilde zwijnen, de aanrijdingen met reeën (binnen het Veluwse leefgebied van de wilde zwijnen) in 2008 een toename van 76% kende ten opzichte van 2006.

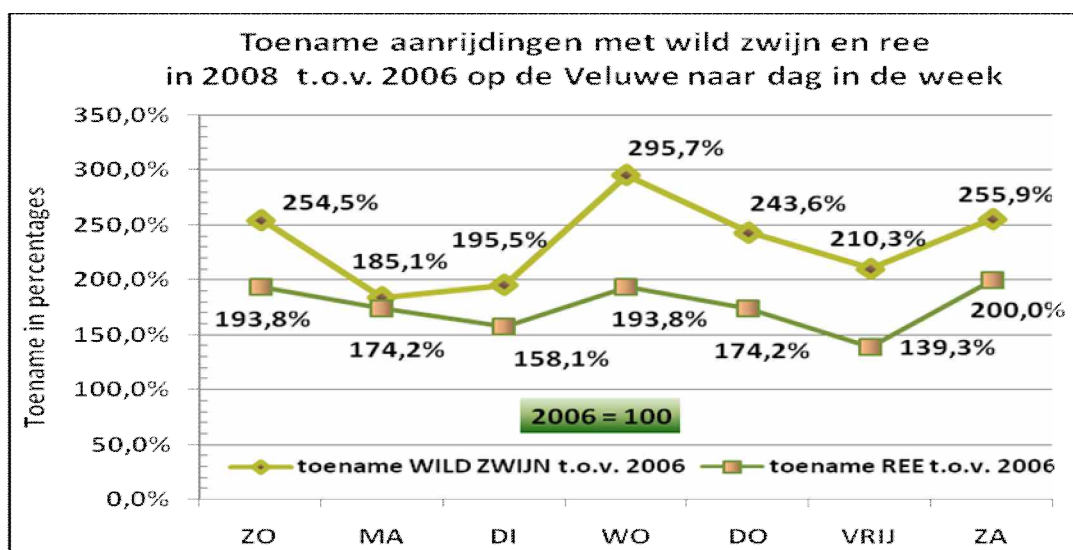

Voor de Veluwse fauna is de zondag geen feestdag, en zeker geen rustdag

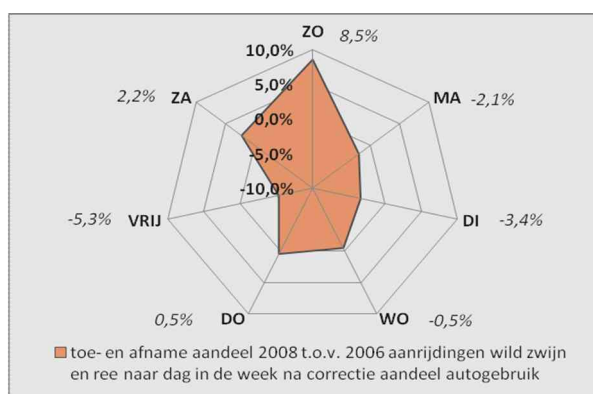
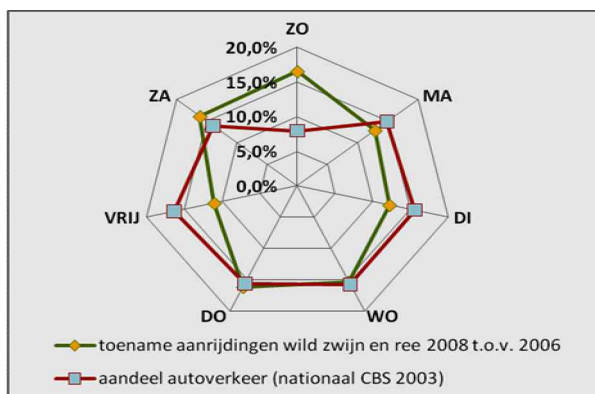
Van het totaal van 1.500 aanrijdingen met reeën en wilde zwijnen bleek van ruim 85% mogelijk deze betrouwbaar tot de dag in de week te herleiden. De uitkomsten daarvan maakten het ook mogelijk deze wildaanrijdingen naar dag in de week te corrigeren door de algemene verkeersintensiteiten naar dag in de week. Deze vergelijkingen maken daarmee duidelijk op welke dagen het – noodgedwongen – diergedrag bijdroeg tot extra wildaanrijdingen.

Uit de analyse van de aanrijdingen met wilde zwijnen en reeën naar de dag in de week wordt duidelijk hoe de gemiddelde toenames met 149% van het aantal aanrijdingen met wilde zwijnen en de aanrijdingen met reeën in 2008 een toename met 76% ten opzichte van 2006 naar de dag in de week plaatsvonden.

Uit de verdeling naar dag in de week valt op te maken dat op de combinaties van woensdag/donderdag en zaterdag/zondag van duidelijke accenten sprake is. Het gebruik van de door de Provincie Gelderland toegestane - maar internationaal verboden - hulpmiddelen als nachtkijkers en geluidsdempers in de leefgebieden moet vooral gedurende deze avonden/nachten hebben plaatsgevonden.

Uit de weergave van de extra aanrijdingen blijken de enorme toenames onder wilde zwijnen en reeën. Naar de dag in de week lopen de toenames van aanrijdingen met reeën en wilde zwijnen opvallend parallel.

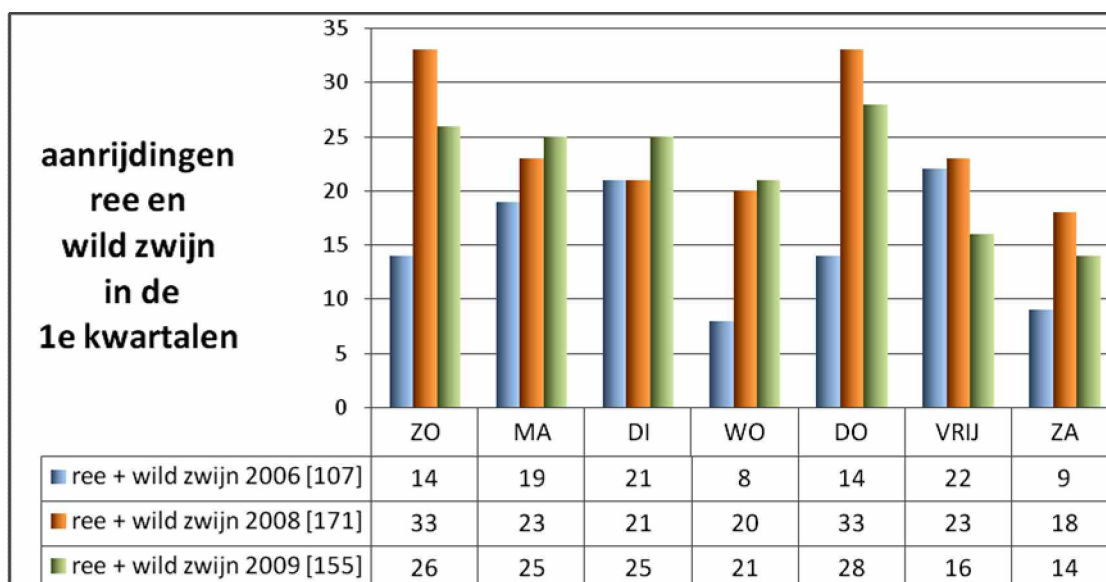

De extra aanrijdingen en verkeersdrukke hebben bijna volledig eigen verdelingen naar dag in de week. Een verband tussen de verkeersintensiteiten en de wildaanrijdingen blijkt niet uit deze cijfers.

De zondag als extreme uitschieter maakt duidelijk waarom de "maandag zwijnendag" is voor de wildslager. Het (afgedwongen) diergedrag moet de voornaamste beïnvloedende factor zijn.

Van 2.000 naar 1.500: “de laatste loodjes...?”

Na het verzoek van de Faunabeheereenheid Veluwe van 15 december 2008 ontvangt deze van de Provincie Gelderland op 8 januari 2009 de verhoging van het afschot in het werkplan wild zwijn 2008-2009 met 850 wilde zwijnen en verlenging van de periode tot en met 15 maart. Als redenen gelden de hogere dichtheid bij waarneming en het hoge aantal aanrijdingen. Uit de analyse van de aanrijdingen in de eerste kwartalen 2006, 2008 en 2009 blijkt dat het nog verder verlagen van de aantallen wilde zwijnen – ondanks de al bereikte verlaging tot zo'n 2.000 wilde zwijnen – toch een enorme, vermoedelijk tot nog meer verstoring noodzaakt. Die verstoring komt vooral in de aanrijdingen met reeën tot uitdrukking.

Bij de analyse van de (toch nog forse) toenames naar dag in de week blijken ook hier weer de stijgingen geconcentreerd rond de woensdag/donderdag en zaterdag/zondag. Het weggebruik kan ook deze verschillen niet hebben veroorzaakt. Dergelijk grote verschillen ten opzichte van 2006 zijn door de invloeden van autogebruik en recreatiegedrag volkomen ondenkbaar. De oorzaken moeten in het – afgedwongen – diergedrag zijn gelegen.

Hieruit blijkt dat bij het streven naar een lage stand het beheer – of wel het afschot – tot een onevenredig grote verstoring noodzaakt en daardoor weer fors meer aanrijdingen.

Panische varkens dwingen tot investeren

Een solide ogend hek moet met stroomdraad beschermd worden tegen zwijnen op hun vlucht

De omgeving van de snelweg vinden wilde zwijnen veiliger dan de eigen leefgebieden

Na anderhalfjaar begint natuurlijk gedrag terug te keren

5-4-2009 Na bijna twee jaar namen wilde zwijnen weer een modderbad in de zoel Spookkuil (Kroondomein) en de zoel in het Willemsbos bij Nunspeet, maar het daarop volgend gebruik van schuren tegen bomen lieten ze (nog) na.

Verantwoordelijkheid en mogelijke aansprakelijkheid

Uit de analyse blijkt het meer dan waarschijnlijk dat juist de intensievere beheermethoden in 2008 hebben geleid tot 408 of wel *149% meer aanrijdingen met wilde zwijnen* en 372 of wel *76% meer aanrijdingen met reeën* ten opzichte van 2006. De faunabeheerders en de Provincie Gelderland wisten of hadden althans behoren te weten dat deze methoden – het betreden en doorzoeken van de leefgebieden van de dieren in schemering en duisternis – een volslagen paniek en een extreem vluchtgedrag tot gevolg moet hebben en heeft. De uitvoerders moeten deze uitwerking hebben waargenomen, maar zetten deze beheerwijzen – ondanks dat – toch voort. Daarmee dragen de faunabeheerders en de Provincie Gelderland een zware verantwoordelijkheid voor de gevolgen.

Het valt niet uit te sluiten dat benadeelden collectief – afhankelijk van en in samenhang met voor hen beschikbare gegevens - een evenredig deel van de schade op de faunabeheerders en de Provincie Gelderland en mogelijk ook de terreineigenaren, die deze beheermethoden toestaan, met succes kunnen verhalen.

“Over wetten van de natuur”

Op 11 juli 2008 verscheen: “Over wetten van de natuur”, met “de evaluatie van de natuurwetgeving: bevindingen en beleidsconclusies” als ondertitel.

Het algemene oordeel

Uit de evaluatie kunnen drie algemene conclusies worden getrokken:

Ten eerste kan worden vastgesteld dat de Europese en internationale regelgeving op natuurterrein adequaat in nationale wetgeving is omgezet, rekening houdend met de wijzigingen, voorgesteld in het bij de Eerste Kamer aanhangige wetsvoorstel 31 038 onder meer ter regulering van het bestaand gebruik.

Ten tweede kan worden geconcludeerd dat de laatste jaren veel is gedaan om de uitvoering van de natuurwetgeving te optimaliseren, bijvoorbeeld door burgers en bedrijven zo goed mogelijk te faciliteren bij het nakomen van hun wettelijke verplichtingen.

Tegelijkertijd - en dit is de derde conclusie - laat de evaluatie zien dat op een aantal punten verbeteringen mogelijk en wenselijk zijn, zowel bij de uitvoering als in de wetgeving zelf. Deze verbeteringen sluiten aan bij de beleidsdoelstellingen van dit kabinet: permanent oog houden voor verbetering van de dienstverlening aan burgers en bedrijven, vermindering van administratieve lasten, vereenvoudiging van regelgeving en terugdringing van bestuurlijke drukte.

Hier na de toetsing van de betekenis van de evaluatie voor de Veluwe fauna:

1. Effectiviteit en monitoring (§ 2.3)

• Het Milieu en Natuur Planbureau heeft onderzoek gedaan naar de ecologische effectiviteit van de natuurwetgeving. Het MNP concludeert dat voor het beschermen van natuur en biodiversiteit het bestaan van natuurwetgeving, gezien de druk op natuur, een belangrijke voorwaarde is. Daarnaast zijn andere voorwaarden van belang, zoals het treffen van beheer- en milieumaatregelen en adequate uitvoering. Onderzoek naar de effectiviteit wordt wel bemoeilijkt door nog onvoldoende beschikbaarheid van gegevens.

KABINETSREACTIE: Het kabinet onderschrijft de bevinding van het MNP dat natuurwetgeving alleen effectief is indien de uitvoering adequaat gebeurt. Om de uitvoering - en handhaving - te verbeteren worden in dit rapport diverse actiepunten aangekondigd. Voor de verbetering van de monitoring van ontwikkelingen in de natuur hebben het Rijk en de provincies reeds stappen gezet door het opzetten van het Programma Waarborgen Natuurkwaliteit. De minister van LNV zal verder met andere uitvoerende overheden bespreken hoe op meer systematische wijze gegevens kunnen worden verzameld over de toepassing van de wetgeving, zodat een beter inzicht ontstaat in bijvoorbeeld aantallen en aard van de verleende en afgewezen ontheffingen en vergunningen.

Uit raadpleging van de gegevens van het Milieu en Natuur Planbureau blijkt dat men slechts over de gegevens van de dagactieve zoogdieren beschikt. De grote zoogdieren van de Veluwe vallen hier niet onder. Blz. 15 geeft de eerste verantwoordelijkheid voor de natuurwetgeving weer:

Kabinetsreactie:

De minister van LNV is als eerstverantwoordelijke voor de natuurwetgeving verantwoordelijk voor het functioneren van de verschillende aspecten van het wettelijke systeem en het scheppen van de noodzakelijke voorwaarden daarvoor, zoals voldoende middelen voor uitvoering en handhaving, uitwisseling van kennis en ervaring, duidelijke beleidskaders en adequate monitoring van de werking van het systeem in de praktijk. Op dit punt voert de minister de regie.

Bij de verdere beschouwing rijpt de conclusie dat vanwege de volledige afwezigheid van onafhankelijke kennis en gegevensverzameling inzake de grote zoogdieren van de Veluwe bij de betrokken overheden van een lichtzinnige en feitelijk niet te aanvaarden toedeling van verantwoordelijkheden en regie sprake is.

Blz. 17 duidt op verbeteringen inzake:

Ecologische effectiviteit van de natuurwetgeving

Kabinetsreactie:

Het kabinet onderschrijft de bevinding van het MNP dat natuurwetgeving alleen effectief is indien de uitvoering adequaat gebeurt. Om de uitvoering - en handhaving - te verbeteren worden in dit rapport diverse actiepunten aangekondigd. Ook de monitoring van de natuurwetgeving zal op de volgende twee punten worden verbeterd. Ten eerste kunnen de ontwikkelingen in de natuur en effecten van natuurbeleid beter in kaart worden gebracht.....

Ten tweede moeten de uitvoerende overheden op meer systematische wijze dan nu het geval is gegevens verzamelen over de toepassing van de natuurwetgeving, zodat een beter inzicht ontstaat in bijvoorbeeld aantallen en aard van de verleende en afgewezen vergunningen en ontheffingen.....

Tijdens de eerste zeven jaar van de natuurwetgeving voor de fauna op de Veluwe zijn de verantwoordelijke overheden voor aantallen, beheermethoden en de effectiviteit daarvan volledig aangewezen geweest op de uitvoerende faunabeheerders en zullen dat ook blijven. Via een aandeel in hun kostenvergoeding hebben faunabeheerders en ook de terreinbeheerders direct belang bij de opbrengst van het te realiseren afschot. Deze afhankelijkheden en het beperken van de verbetering van de gegevensverzameling tot "een beter inzicht ontstaat in bijvoorbeeld aantallen en aard van de verleende en afgewezen vergunningen en ontheffingen" houden deze zeer ongewenste en bestuurlijk onaanvaardbare situatie in stand. Alle daden van overheidsbestuur vinden slechts plaats op kwantiteiten in plaats van kwaliteiten die de "ecologische effectiviteit" weergeven.

Blz. 39 duidt op de kern van de bescherming in de Flora- en faunawet:

De Ffwet is op 1 april 2002 in werking getreden. De wet strekt tot bescherming van in het wild levende inheemse en uitheemse planten- en diersoorten,.....

De wet biedt de basis voor aanwijzing van beschermde diersoorten, stelt beperkingen aan voor deze soorten schadelijke menselijke activiteiten, waaronder de handel, en bevat specifieke bepalingen over onder meer het beheer van soorten en bestrijding van door beschermde soorten veroorzaakte schade en over jacht. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat in de wet omschreven handelingen met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van de verbodsbepalingen ('nee') kan evenwel onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken.

Uitgangspunt van de wet is de bescherming van populaties. Daarnaast erkent de considerans van de wet de intrinsieke waarde van de individuele dieren die behoren tot de beschermde soorten. In de memorie van antwoord bij het wetsvoorstel Flora- en faunawet is destijds uitgebreid ingegaan op het onderwerp "intrinsieke waarde". Zoals in de memorie van antwoord door de regering destijds is aangegeven, kan aan het begrip de betekenis gegeven worden dat elk dier een eigen waarde heeft onafhankelijk van het nut of het belang ervan voor de mensen. De intrinsieke waarde is daarmee een belangrijk uitgangspunt bij de afweging met andere belangen. De intrinsieke waarde van het dier komt in veel bepalingen van de Flora- en faunawet direct tot uitdrukking. Dit zijn bijvoorbeeld de bepalingen die beogen dat onnodig lijden van dieren wordt voorkomen, en de in de wet opgenomen verboden handelingen met betrekking tot dieren. Ook indirect komt de intrinsieke waarde tot uiting. Genoemd kunnen worden de bepalingen omtrent de middelen waarmee mag worden gejaagd of waarmee dieren in verband met schade kunnen worden bestreden.

Onder verwijzing naar de geschetste in overwegende mate door de beheerwijzen vergrote schade (het 'tenzij') werd de wettelijke bescherming van soorten van de fauna op de Veluwe feitelijk totaal weggevaagd. Het leidde uiteindelijk tot een veelvoud aan schaden. Dat de toename van het totaal van aanradingen met wilde zwijnen én reeën op de Veluwe van 484 in 2006 naar 1.051 in 2008 zonder dat omvangrijk persoonlijk letsel plaatsvond, is meer geluk dan wijsheid. Vooral als men beseft welke paniek en stress het betreden en doorzoeken van de leefgebieden tijdens schemer en duisternis voor de dieren leidt met gevolg van een panieklucht van de overlevende dieren gedurende langere tijd en over een afstand van vele kilometers.

Blz. 45 vermeldt de *kabinetsreactie* dat het gebruiken van dieren voor commercieel gewin geen gewenste situatie is, omdat dit het risico meebrengt van het onnodig doden van dieren.

Artikel 13 verbiedt een aantal handelingen met beschermde diersoorten, waaronder te koop vragen, vervoeren, huren en gebruiken voor commercieel gewin. Artikel 63 geeft een uitzondering op een aantal handelingen van artikel 13. Het onder zich hebben, het vervoeren, het afleveren of het binnen of buiten het grondgebied van Nederland brengen van te prepareren of geprepareerde producten van dieren wordt bij algemene maatregel van bestuur toegestaan. Voor deze handelingen mag een vergoeding worden gevraagd. Het commercialiseren van het prepareren waarom de Nederlandse vereniging van preparateurs vraagt, zou inhouden dat een uitzondering moet worden gemaakt op de andere handelingen van artikel 13, bijvoorbeeld het gebruiken van dieren voor commercieel gewin. Dit is geen gewenste situatie, omdat dit het risico meebrengt van het onnodig doden van dieren.

De uitwerking inzake het prepareren benadrukt terecht het onwenselijke van het blootstellen van in de natuur levende dieren aan commercieel gewin. Het oogsten als dat van zwijnenvlees op de Veluwe (gedurende het jachtseizoen 2008/09: ruim 17 tientonnars!) blijft echter buiten beschouwing. De faunabeheerders zijn voor hun kostenvergoeding en de terreineigenaren voor hun exploitatielasten voor een gedeelte aangewezen op de opbrengsten van het afschot van wild. In alle beoordeelde faunabeheerplannen – ook die van het Kroondomein – worden nog de onder de Jachtwet gebruikelijke kwalificaties als “*het oogsten*” en “*het benutten van het afschot*” gebruikt. Dit ondanks het feit dat bij de vernieuwing van de natuurwetgeving met deze praktijken gebroken zou worden.

Blz. 48 licht “beheer en schadebestrijding en jacht” als volgt toe:

De Flora en faunawet maakt onderscheid tussen jacht enerzijds en beheer en schadebestrijding anderzijds. In het kader van beheer en schadebestrijding mag worden afgeweken van de verboden in de Flora en faunawet. Dit kan via een algemene toestemming (vrijstelling) of via een individuele ontheffing of opdracht van gedeputeerde staten of de minister van LNV. De meeste bevoegdheden in het kader van beheer en schadebestrijding zijn toegekend aan de provincies. In beginsel wordt een ontheffing slechts verleend aan door gedeputeerde staten erkende faunabeheereenheden op basis van een door gedeputeerde staten goedgekeurd faunabeheerplan (artikel 68, derde lid, Flora en faunawet). Uit de evaluatie zijn geen specifieke knelpunten bij de uitvoering van de regeling van beheer en schadebestrijding naar voren gekomen. Dit laat onverlet dat op dit terrein verschillende problematieken spelen die om blijvende aandacht vragen, zoals de opvang van ganzen en schade aangebracht door wilde zwijnen.

Tijdens de beoordeling van de ontwerpen voor de *Flora en faunawet* in de tweede helft van de jaren negentig werd het onder natuurbeschermers mogelijk geacht - **mits de natuurlijke ecologische populatieontwikkelingen van soorten volledig werden gerespecteerd** – maatregelen in het kader van beheer en schadebestrijding slechts bij hoge uitzondering noodzakelijk zouden zijn. Daarop werd ook de regelgeving toegesneden. Opmerkelijk genoeg werd parallel aan het evaluatietraject van de wetgeving inzake de wilde zwijnen voor de uiterst lage streefstand gekozen en namen de schaden zorgelijk toe.

Inzake het bepalen van streefstanden zou onderstaande uitspraak ter harte genomen moeten worden:

Herman Wijffels:

“Ik wil mensen bewust maken van het feit dat je de natuur niet zo naar je hand kan zetten dat je er de baas over speelt.”²

² Herman Wijffels, Tv-programma IKON “Paul Rosenmöller en...”, 29 december 2005.

Ecologische populatieontwikkeling blijkt uit minima en maxima

Bij het nastreven van de natuurlijke ecologische populatieontwikkeling van soorten leveren de minimale en maximale standen - die dan ontstaan - de meest waardevolle informatie. Achteraf kan met grote zekerheid gesteld worden dat ondanks het toen voortgezette afschot drie- tot vierduizend wilde zwijnen de winter 2007/08 overleefden. Dit ligt vier tot vijf keer hoger dan de streefstand van 800 (voor 2008/09: 860) in het aflopende Faunabeheerplan Veluwe 2004-2008.

Blz. 49 belicht dat de faunabeheereenheden en overheden "redelijk tevreden" zijn:

Evaluatie:

Het Landelijk overleg faunabeheereenheden heeft een evaluatie laten uitvoeren naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van de faunabeheereenheden. Deze evaluatie geeft aan dat de bestuurders van de faunabeheereenheden en de gedeputeerden over het algemeen redelijk tevreden zijn over het functioneren van de faunabeheereenheden. Een aantal aanbevelingen ziet op het beleid van de provincies. Zo zijn de bestuurders van de faunabeheereenheden niet altijd tevreden over de wijze waarop provincies ontheffingen verlenen. Een aanbeveling richt zich tot de rijksoverheid. De rijksoverheid zou terughoudend moeten zijn in het doorvoeren van landelijke wijzigingen in wet- en regelgeving.

Kabinetsreactie:

De faunabeheereenheden passen volledig in het streven naar decentralisatie en het geven van meer verantwoordelijkheid aan de partijen zelf. Aanpassingen van functie en taak van de faunabeheereenheden zijn dan ook niet aan de orde. Uiteraard dient van rijkswege terughoudendheid te worden betracht ten aanzien van wijzigingen in de regelgeving die gevolgen hebben voor de decentrale uitvoering van het faunabeheer. Wijziging gebeurt dan ook zoveel mogelijk in overleg met de betrokken partijen. Zo wordt in het beleidskader Faunabeheer samengewerkt met partners die deels ook vertegenwoordigers zijn in de faunabeheereenheden.

Via die kanalen zullen faunabeheereenheden op de hoogte kunnen komen van mogelijke wijzigingen, zodat zij daarop kunnen anticiperen.

De kwalificatie "redelijk tevreden" over het functioneren van de faunabeheereenheden is niet voorstelbaar onder de fauna van de Veluwe zelf, als zij hun mening voor ieder duidelijk zouden kunnen maken. Uit hun gedrag blijkt slechts een schrikbarende onvrede. Terugkijkend op het beheer onder het Faunabeheerplan 2004-2008 valt nauwelijks te bedenken welke en grotere fouten men nog meer had kunnen maken.

Uit de evaluatie "*Balanceren in het faunabeheer*"³ door de faunabeheereenheden zijn in het bestek van deze beoordeling de volgende knelpunten te vermelden:

Blz. 5 - de financiering van de faunabeheereenheden/-plannen:

De provincies verlenen subsidie voor de actualisering en uitvoering van het faunabeheerplan. Deze provinciale subsidie ligt in de meeste gevallen tussen 80.000 en 100.000 euro per jaar. De provinciale middelen zijn met name bedoeld voor de bestuursonkosten en detacheringkosten van een ambtelijk secretaris of adviseur....

.....Daar waar de middelen ontbreken, blijkt uit de interviews dat dit vooral ten koste gaat van de inzet ten behoeve van de communicatie- en monitoringfunctie.

³ "Balanceren in het faunabeheer", landelijke evaluatie van het functioneren van de faunabeheereenheden (FBE's), Amsterdam, DSP-groep BV, 1 december 2006

De reikwijdte, betrouwbaarheid en validiteit van de huidige onderzoeksmethoden rond het faunabeheer moet kritisch getoetst worden, teneinde te komen tot een uniform monitoringsinstrument voor het provinciaal en landelijk faunabeleid.

Tot nu toe hebben de Veluwe faunabeheerders en de Provincie Gelderland zich slechts uitsluitend gericht op kwantiteiten – de aantallen – in plaats van op de kwaliteiten – de natuurlijke levensmogelijkheden – van de fauna op de Veluwe.

Blz.26 – monitoring van de ontwikkeling van dierpopulaties

Monitoring en gegevensverzameling

De kwaliteit van monitoring van het faunabeheer is van cruciale betekenis voor het actualiseren en het toetsen van het faunabeleid. Zonder voldoende en juiste gegevens over de ontwikkeling van dierpopulaties en schadeontwikkelingen is het onmogelijk om een adequaat beheer te voeren en de resultaten van dit beheer te beoordelen. Zowel in de enquête als tijdens de interviews zijn twijfels geuit over de betrouwbaarheid van sommige tellingen en meetmethoden. Hierbij zijn ook voorbeelden genoemd van grote verschillen tussen organisaties in aantallen getelde dieren. Een ander punt van aandacht is dat de FBE's zich momenteel alleen bezighouden met monitoring van de aantallen beschermde diersoorten. Op het moment dat bepaalde soorten op de landelijke vrijstellingslijst worden geplaatst worden er vanuit de FBE's geen populatiegegevens meer bijgehouden. Hoewel dit een ander type onderzoek vereist is er vanuit dit onderzoek alle reden om de reikwijdte, betrouwbaarheid en validiteit van de thans beschikbare monitorinstrumenten en tellingen rond faunabeheer nog eens kritisch te toetsen. (Door de KNJV wordt wel de WBE-databank bijgehouden)

Blz.26 – voorlichting en maatschappelijk draagvlak

Maatschappelijk draagvlak

De decentralisatie van verantwoordelijkheden en bevoegdheden zoals die in de Flora- en faunawet is omschreven heeft onder andere tot doel om het bestuur dicht bij de burgers te brengen en meer maatwerk in de uitvoering mogelijk te maken. Dit zou ook moeten leiden tot meer maatschappelijk draagvlak voor de gekozen beheermaatregelen. Uit de landelijke enquête blijkt dat 20% van de respondenten het gebrek aan maatschappelijk draagvlak voor beheermaatregelen als knelpunt heeft benoemd. Daarentegen worden langdurige juridische procedures door 41% als knelpunt genoemd. In hoeverre hier een directe relatie tussen bestaat is lastig te beoordelen: worden er veel procedures gevoerd omdat er maatschappelijke weerstand tegen beheermaatregelen bestaat of is een relatief kleine groepering in staat om op veel verschillende plekken bezwaar aan te tekenen tegen genomen besluiten. Het antwoord op de vraag naar het maatschappelijk draagvlak voor faunabeheermaatregelen kan alleen via een burgerpeiling worden gekregen. Uit de interviews komt naar voren dat zorgvuldige en genuanceerde communicatie over planmatig en duurzaam faunabeheer kan leiden tot meer draagvlak voor beheermaatregelen bij de FBE-achterban en onder de bevolking. Onze indruk is dat hier nog een wereld te winnen valt.

Voor ieder toegankelijke monitoring van de fauna op basis van de telgegevens, vruchtbaarheid, natuurlijk gedrag als groepsgrootten en voedselzoeken en een toelichting van de ecologisch noodzakelijke correcties van populaties zou in principe een uitstekende basis voor voorlichting ter vergroting van het draagvlak in de samenleving kunnen bieden.

In plaats van het uitgangspunt van de intrinsieke waarde - een zo natuurlijk mogelijke levenswijze - werd door faunabeheerders en de Provincie Gelderland gekozen voor, respectievelijk ingestemd met absurd lage streefstanden voor wilde zwijnen en met de voor alle dieren meest angstaanjagende jachtmethoden en daarmee voor totale ontregeling van alle faunapopulaties.

In de evaluatie van de wetgeving worden vermindering van de regeldruk en de kwaliteit van de monitoring voorop gesteld, terwijl de monitoring van de kwaliteit grotendeels ontbreekt en de meting van de intrinsieke waarden - een zo natuurlijk mogelijke levenswijze – als primaire wettelijke doelstelling van één van de meest waardevolle faunapopulaties van ons land volledig ontbreekt, ergo door maximale verstoring onmogelijk wordt gemaakt.

Als de uitvoering van de wetten van de natuur in beslissende mate aan de markt wordt overgelaten wijzigt de relatie van de overheid ten opzichte de van uitvoerende partijen van een gezagsverhouding van de overheid in een afhankelijkheidssituatie voor de overheid. Voor alle daden van beleid en bestuur raakt de overheid volledig afhankelijk van de uitvoerders. Het zijn schaduwkanten van het neoliberale marktdenken die op meer fronten pijnlijk duidelijk worden.

Met zet zich in voor *de kwaliteit van de monitoring*, terwijl *de monitoring van de kwaliteit* ontbreekt.

De 'ecologische crisis' op Veluwe

Bij de beleidsinzet voor het faunabeheer op de Veluwe blijkt – net als bij de financiële crisis - ook van een neoliberale aanpak sprake. Ook hier die walgelijk 'heldere doelen' en 'heldere afspraken' uit het jargon van de 'rechtvaardigers'. Zodra iets tot 'helder' verklaard is, zijn vragen naar of toelichtingen op oorzaken en - vooral ook - gevolgen voor toehoorders blijkbaar op slag volstrekt overbodig. En voor de uitvoerders ook de 'bonuscultuur' in de vorm van een hoog afschot en ook hier als een 'perverse prikkel'.

Vanwege de 'heldere doelen en afspraken' mag het beheer van vooral de wilde zwijnen met alle middelen worden gerealiseerd. Ook hier neemt het toezicht afstand. Vraag bewoners van de Veluwe óf ze ook horen wanneer er gejaagd wordt, ze geven toe dat je dat inderdaad tegenwoordig niet meer hoort. Negen van de tien wilde zwijnen doodt je niet van de hoogzit of eenzaam sluipend door het bos. Ieder bosvak wordt met regelmaat stelselmatig uitgekamd. Vanuit hun leefgebieden vluchten de wilde zwijnen naar de randen. Als ze ook daar vervolgd worden, vluchten ze niet naar hun leefgebieden terug. Ze vluchten nog liever onbekend gebied in als woonwijken en gebied achter een weg en zelfs een snelweg. Juist dit beheer maakt de kostbare wildroosters en –rasters nodig.

De cijfers maakten september 2008 een analyse mogelijk. Allereerst bleek dat minstens vier keer – en op basis van de recente herberekening mogelijk zelfs vijf keer - meer wilde zwijnen de winter van 2007-2008 overleefden dan dat het 'heldere beheer' (860) voor mogelijk hield en houdt. Daarnaast bleek toen dat de vruchtbaarheid meer dan verdubbeld was en op grond van de bijgestelde tellingen zelfs meer dan verdrievoudigd is. Het 'heldere beheer' is daarmee op alle punten contraproductief, want ook het aantal aanrijdingen met wilde zwijnen steeg van 273 in 2006 naar 679 in 2008. Ook met reeën deden zich aanzienlijk meer aanrijdingen voor. Het totaal van aanrijdingen met wilde zwijnen én reeën steeg van 484 in 2006 naar 1.051 in 2008.

Het gaat niet goed met de wilde zwijnen en het overig wild, met de recreatie, met het ecologisch beheer en met de wildaanrijdingen. Alleen met de 'bonus' als 'perverse prikkel' voor de faunabeheerders gaat het heel erg goed. De prijs van het vlees van wilde zwijnen kon na een prijsverlaging met een derde aan een groter publiek worden aangeboden. Er bleken in 2008 uiteindelijk ruim 17 tientonnens Veluws wilde zwijnenvlees beschikbaar. Dit is de enige lonende kant van het preventief ruimen van potentiële verkeersslachtoffers. Toch is die 175.000 kilo zwijnenvlees nog maar 1,4 % van de totale wildconsumptie in Nederland. Want die bedraagt zo'n 1.200 tientonnens.

De ecologische plicht

Zoals in de nota "De 'wilde zwijnenbom' op de Veluwe" beschreven vervullen de wilde zwijnen, herten en reeën dezelfde ecologische functie: het omzetten van beschikbare plantaardige voedingsstoffen in dierlijke voedingsstoffen.

Vanuit hun ecologische functie zijn herten en reeën – net als de wilde zwijnen - in staat en van nature verplicht om hun aantal aan te passen aan de beschikbare hoeveelheid voedsel en andere levensvoorwaarden. Hun voortplanting zoekt steeds naar de balans tussen aantal en voedsel. Zodra er minder voedsel is dan het aantal dieren zal de populatie dalen. Een balans tussen aantal en voedsel betekent een stabiele populatie. Een lager aantal dan het voedsel leidt tot de toename van de populatie. De huidige onevenredige toename van de aantallen moet te wijten zijn aan veel te lage streefaantallen. Het voedselaanbod neemt met het groeiend aandeel gemengd en loofbos en de temperatuurstijging steeds meer toe.

Bij de edelherten en reeën waren in 2008 vrijwel zonder uitzondering tweelingen als kalfjes waar te nemen. Vrijwel zeker stemmen ook de streefstanden voor edelherten en reeën niet langer met hun overlevingsmogelijkheden overeen. Vrijwel zeker heeft de onrust vanwege de intensieve bejaging van de wilde zwijnen ook hun voortplantingsprikkel extra gestimuleerd.

Juist een neoliberale inbedding vraagt om een krachtige overheid die regels en de zuiverheid van bestuur handhaaft.

De 'bestuurlijke restaurants en hun keukens, koks en kelners'

Het bestuurlijk werk als het vergaderen, overleggen en besluiten van onze gekozen volksvertegenwoordigers laten zich vergelijken met 'bestuurlijke restaurants'. De volksvertegenwoordigers kiezen de bewindspersonen als topkoks voor hun restaurants. Bij beschouwing en analyse van de bestuurlijke processen rijst twijfel of de topkoks wel die topkoks zijn die ze verondersteld worden te zijn. Het bezien van de door de topkoks uitgeserveerde gerechten leidt vaak tot het oordeel dat de keuze van ingrediënten soms een alarmerend grote eenzijdigheid kent. Ook in de politiek-bestuurlijke voedingsleer leidt dit tot ongezondheid. Dit zou de topkoks moeten worden aangerekend. Jaar in jaar uit zijn de opvolgende topkoks erg druk met het al dan niet zwierig uitserveren van gerechten. De bereiding van de gerechten en de keuze en toelevering van – liefst zo welgevallig mogelijke - ingrediënten moeten vooral aan jarenlang vaste kernen van hulpkoks worden overgelaten. Het dwingt de topkoks zich volledig toe te leggen op hun rol als oberkelner. Inmiddels rekenen media en samenleving hen vrijwel volledig op die rol af met vooral een liefst 'handig mediaoptreden'. Vrijwel zeker draagt ook dit via een voorkeur daarbij voor een "(politiek) populaire, oppervlakkige, (enigszins) demagogische betoogtrant" bij tot meer populistische politieke voorkeuren in de samenleving.

Daarnaast zijn de bestuurlijke keukens ook aangewezen op bijkeukens met liefst een zo groot mogelijke welgevallige toelevering die de continuering van de toelevering garandeert. In het bestuur en in de samenleving zijn alle ingrediënten voor beleid en bestuur inmiddels maximaal op bestuurlijke en vermoede democratische welgevalligheid afgestemd. Alle bijkeukens – inclusief de hoogste adviescolleges plus de rechtelijke macht – en ook de media beschikken nog slechts over maximaal op welgevalligheid afgestemde afwegingskaders. Zoals in de financiële wereld giftige beleggingspakketten rondzwerven is bij de overheid van 'giftige beleidskaders' of te wel 'kennis corruptie' sprake.

Het is stuitend om te constateren dat om de welgevalligheid in de bestuurlijke gerechten te maximaliseren middelen als dreigingen bestaan in de vorm van aantasting of verlies van dienstverband, subsidie dan wel opdrachten, zoals dit bij reacties op de nota "De 'wilde zwijnenbom' op de Veluwe" bleek. Hieruit blijkt dat er nauwelijks middelen worden geschuwd om de bestuurlijke restaurants, hun keukens en bijkeukens vrij te houden van onwelgevallige ingrediënten als confronterende informatie en feiten. Deze indruk blijkt zich niet te beperken tot de bestuurlijke welgevallige voorkeuren voor het *faunabeheer op de Veluwe*. In de bijlage "confronterende onwelgevallige realiteiten" wordt dit met feiten en informatie op – wél voor ieder te toetsen – beleidsterreinen als *personenvervoer* en *volksgezondheid* aangetoond. Duidelijk is dat beleids- en bestuursinformatie op vrijwel alle beleidsterreinen zorgelijke gebreken kan vertonen.

Bij de beschouwing van de bestuurlijke reacties en vooral ook de inzet om boswachters tot wetenschappers af te houden van publiekelijke kritische reacties dringt zich een zorgelijk beeld op. Waardevolle 'checks and balances' – als bestuurlijke alarm- en beveiligingssysteem - worden bewust uitgeschakeld. De beleids- en bestuursinformatie van het bestuur dient – vrijwel tot iedere prijs – gezuiverd te zijn en blijven van onwelgevallige feiten en informatie. Een kenmerkend praktijkvoorbeeld:

Antwoord van minister Verburg (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit). (Ontvangen 28 oktober 2008)

.....Tevens heb ik reeds eerder aangegeven dat de beoogde stand van wilde zwijnen niet alleen bepaald wordt door ecologische overwegingen, maar ook door overwegingen op het gebied van dierenwelzijn, verkeersveiligheid en andere schade. Voorts wijs ik erop dat de conclusies van de heer Vossestein zeker niet door alle deskundigen gedeeld worden.....

De denkbare "overwegingen op het gebied van dierenwelzijn, verkeersveiligheid en andere schade" zijn direct verbonden met het eerder geschetste vluchtgedrag uit lijfsbehoud van de wilde zwijnen. Bij het volgen van Kamerdebatten is het argument van het "zeker niet door alle deskundigen gedeeld worden" van conclusies een nimmer gehoorde toepasselijke, laat staan doorslaggevende argumentatie.

Dit alles dwingt tot een beoordeling van de *kennisverwerving* en het *kennisbeheer* bij de overheid.

Kennis tussen macht en onmacht

Een toetsing van het beleid inzake het faunabeheer aan een recente kwaliteitsnormering voor het kennisbeleid van de rijksoverheid.

De centrale vraag in het advies "Kennis voor beleid – beleid voor kennis" van de Adviesraad voor Wetenschaps- en Technologiebeleid (AWT) richt zich op de vormgeving van kennisbeleid bij de Rijksoverheid, de departementen in het bijzonder. Het gaat daarbij om twee deelvragen:

- Hoe kan de overheid processen als agendering, vraagarticulatie, opdrachtverlening, kennisbenutting en kwaliteitszorg zodanig inrichten dat zij kennis optimaal gebruikt voor de ontwikkeling en uitvoering van beleid?
- Welke organisatorische randvoorwaarden zijn er nodig om deze kennisprocessen effectief en efficiënt te laten verlopen?

Op blz. 12 wordt het uitgangspunt van gedegen onderbouwd beleid benadrukt. Daarbij beschrijft men ook een ander gebruik dan ter onderbouwing van beleidskeuzen, en wel als '*politiek wapen*':

"Kennis wordt in de dagelijkse beleidspraktijk vaak ook op een andere manier gebruikt dan ter onderbouwing van beleidskeuzen, en wel als 'politiek wapen'. Bijvoorbeeld wanneer zij gemobiliseerd wordt om keuzes te rechtvaardigen nadat de politieke lijnen al zijn uitgezet. Bij dit type inzet van kennis vindt kennisverwerving vaak partieel plaats, wordt kennis gekleurd gepresenteerd of tijdelijk achtergehouden."

Op blz. 25 worden gebreken van beleid beschreven die (verbijsterend direct, vrijwel letterlijk) te herkennen zijn in het beleid inzake het faunabeheer op de Veluwe.

Gebrekkig of suboptimaal beleid

De kans op ineffectief en inefficiënt beleid ligt op de loer als het onvoldoende wordt onderbouwd met gedegen kennis. Dan worden bijvoorbeeld maatregelen doorgevoerd die niet effectief zijn, of niet efficiënt, waarbij ernstige negatieve neveneffecten optreden, of die uitvoerders zeer veel extra inspanningen opleveren.

De kans op suboptimaal beleid wordt groter naarmate de overheid niet weet wat zij moet weten om het beleid goed te ontwerpen. Vooral een gebrek aan kennis over de uitvoering van beleid levert momenteel problemen op in de beleidsontwikkeling.

	Kennis als basis onder beleid	Kennis als politiek wapen
<i>Functie</i>	Met feiten en inzichten verschillende beleidsopties schragen	Een beleids optie promoten, rechtvaardigen of juist blokkeren
<i>Doel</i>	Optimaal beleid genereren	Het eigen belang of perspectief dienen
<i>Wijze van gebruik</i>	Openbaar maken	Kleuren, monopoliseren
<i>Kwaliteit van kennis</i>	Waarheid, methodologische kwaliteit	Nut, effectiviteit in debat
<i>Van belang</i>	Volledigheid	Timing
<i>Op de agenda</i>	Grote maatschappelijke vraagstukken, integraal, voor de lange termijn	Strategische keuzes (uit regeerakkoord en beleidsprogramma's)
<i>Bijbehorende cultuur</i>	Open, transparant, kennisuitwisseling	Gesloten, 'kennis is macht', afschermen

In de beleidspraktijk speelt kennis vaak de rol van politiek wapen. Kennis wordt dan bijvoorbeeld gemobiliseerd om keuzes te rechtvaardigen en te onderbouwen nadat de politieke lijnen al zijn uitgezet.

Of als een minister tracht een politiek programma uit te voeren en daarbij argumenten zoekt voor het debat met de minister van Financiën, binnen de ministerraad of met het parlement. Als hij ambtenaren bereid vindt daarvoor munitie in de vorm van kennis te leveren, wordt deze kennis gebruikt om het deelbelang van politici te verdedigen tegen het deelbelang van andere politici, politieke partijen of belangengroepen. Maar er wordt ook wel met kennis gesteggeld tussen departementen onderling.

In een dergelijk proces vindt kennisverwerving vaak partieel plaats – bijvoorbeeld door onderzoeksvragen handig te formuleren – en wordt kennis gekleurd gepresenteerd, niet opgezocht of zelfs achtergehouden – om onwelgevallige informatie niet in het oog te laten lopen.

De AWT vindt dat de ministeries moeten streven naar *evidence based policy*, waarin getracht wordt het overheidshandelen zo goed mogelijk te onderbouwen met gedegen kennis. De overheid moet zich daarbij inzetten om politieke keuzes en beleid te (doen) baseren op betrouwbare feiten en gevalideerde inzichten. Dit impliceert een streven om in de bovenstaande tabel zoveel mogelijk te bewegen van de rechter naar de linker kolom.

Op de gestelde uitdagingen en de gesignaleerde problemen is meer en betere kennis natuurlijk niet het enige antwoord. Ook andere ingrepen zijn nodig, zoals een cultuuromslag bij de overheid, een ontwikkeling naar de overheid als lerende organisatie die creativiteit en innovativiteit bevordert, een verbetering van de verantwoordingsmechanismen, het intensiveren van interactie met de burger, of organisatorische ingrepen ter flexibilisering en ontkokering van de departementen. Anderzijds draagt het systematisch inzetten van betrouwbare kennis in het beleidsproces welzeker bij aan de kwaliteit van het overheidsoptreden.

In de Beleidsreactie op het AWT advies 'Kennis voor beleid - beleid voor kennis', 1 mei 2006, kenmerk ASE/DIR/2006/15044, introduceert de toenmalige minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap Van der Hoeven de kenniskamers:

Kenniskamers

Een voorbeeld van een vorm om de wetenschappelijke basis van beleid te versterken en wetenschappers te betrekken bij de beleidsontwikkeling zijn zogenaamde kenniskamers. V&W kent deze al en OCW zit in het proces van oprichting. In een kenniskamer kunnen op strategisch niveau per departement de kennisproducenten bij elkaar gebracht worden om bijvoorbeeld afstemming te organiseren en overlap dan wel lacunes in de kennisontwikkeling te voorkomen. Namens het departement neemt de ambtelijke top deel waardoor de verbinding tussen de beleids- en kenniswereld ook op dit niveau wordt aangegaan en onderhouden. Ook kunnen het bedrijfsleven of maatschappelijke organisaties deel uitmaken van een kenniskamer.

Zij sluit de reactie af met:

Het gaat uiteindelijk om beleid dat werkt voor de burger en die is gebaat bij duidelijk herleidbaar en bewijsbaar beleid.

Zoals eerder gezegd speelt een ieder daarin zijn rol; de politiek, beleidsambtenaren, de kennisomgeving maar ook burgers, bedrijven en andere maatschappelijke instellingen. Voor wat betreft de taakverdeling tussen de eerste drie partijen, daar waar de AWT zich met dit advies op richt, is dit wellicht het best onder woorden te brengen met de volgende metafoor: kennis en beleid worstelen gedurende de dag. Als de avond valt neemt de politiek de beslissing.

In de kabinetsreactie van 1 mei 2006, kenmerk ASEA/DIR/2006/15045 op het advies van de Commissie Rabbinge reageert de toenmalige minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap Van der Hoeven inzake de waarborging van de kwaliteit van kenniskamers:

Versterken en intensiveren.

De Commissie pleit voor het versterken van de wederzijdse relatie tussen kennis en beleid. De behoefte aan beleidskennis moet beter worden onderkend, gearticuleerd en vervuld, tot op het topniveau van departementen. De intensivering van het kennisbeleid moet bijdragen aan de ontwikkeling en ontsluiting van de benodigde beleidskennis. Het instrument dat daarvoor wordt aangedragen is de Wetenschappelijk Raadsadviseur. In elk departement wordt een Wetenschappelijk Raadsadviseur (WRA) aangesteld. De WRA is het gezaghebbende departementale aanspreekpunt voor kennis.

De WRA's vormen samen het College van Wetenschappelijke Raadsadviseurs (CvW). Het CvW voorziet in de benodigde departementale coördinatie van de departementale beleidsagenda's. Het CvW wordt ondersteund door een interdepartementaal Bureau Kennis en Innovatie (BKI). Dat is een uitbreiding en vernieuwing van de huidige Commissie Wetenschap, Technologie en Informatie (CWTI).

Op vragen inzake de *onafhankelijkheid* bij het inruilen van de sectorraden door de kenniskamers antwoordde minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap Plasterk op 14 september 2007:

De leden van de VVD-fractie vroegen wie het initiatief neemt voor het oprichten van een kenniskamer rond een bepaald thema, en hoe de onafhankelijkheid wordt gewaarborgd nu de kamers worden ondergebracht bij de departementen zelf.

Het initiatief tot het oprichten van een kenniskamer gaat uit van het betrokken ministerie.

Kenniskamers zijn – zoals hierboven is aangegeven – geen instituties maar overlegvormen. De deelnemers komen uit het departement en van kennisinstellingen en adviesraden. Laatstgenoemden zijn onafhankelijk en voor zover het om planbureaus en adviesraden gaat is die onafhankelijkheid zelfs wettelijk gewaarborgd. Het flexibele karakter van de kenniskamers kan zelfs verder bijdragen aan de onafhankelijkheid van de deelnemers: zij zitten niet vast aan een functie.

De effectiviteit van de door de minister geschetste waarborgen moet in het kader van deze nota geduide kennisbeelden ernstig betwijfeld worden.

In zijn brief Kennis/2008/5613, Kenniskamers bij de rijksoverheid van 30 juli 2008 licht de minister de inhoudelijke onafhankelijkheid verder toe:

De stimulerende rol van de kenniskamer, is vooral gelegen in de inbreng van onafhankelijke kennisinstututen en wetenschappers. Het is daarom cruciaal dat de inhoudelijke onafhankelijkheid van de kennisinstututen actief wordt gewaarborgd.

Daarnaast dragen de kenniskamers ertoe bij dat de voorbereiding van beleid wordt verrijkt, niet alleen met de resultaten van wetenschappelijk onderzoek, maar ook met vragen die in het veld of de praktijk leven. Kennis, beleid en praktijk komen immers dicht bij elkaar in de activiteiten die de kenniskamers initiëren. Daardoor zijn beleidsmakers en practici beter op de hoogte van de laatste stand van zaken van wetenschappelijk onderzoek.

In de praktijk blijkt het welkom en benutten van externe kennis als die *in het veld of de praktijk* verzameld door de bijzondere opsporingsambtenaren in het Groennetwerk Veluwe wel zeer betrekkelijk:

Tweede Kamer, vergaderjaar 2008–2009, Aangangsels 492 Vragen van het lid Thieme (PvdD) aan de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over de groeiende populatieaanwas bij wilde zwijnen ten gevolge van de jacht. (Op grond van bericht «Wild zwijn gaat fokken als een konijn» in De Stentor Noord-Veluwe, 8 oktober 2008.)

Antwoord van minister Verburg (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit), DN. 2008/3682, 23 januari 2009, "Kamervragen over aanrijding zwijnen in relatie tot jacht" van het lid Thieme (PvdD),

vraag 3:

Is het waar dat op de site van groennetwerk melding wordt gemaakt van twee aanrijdingen met zwijnen op snelwegen op de A28, terwijl er sprake is van 8 aanrijdingen met reeën op de A28 en A50? Kunt u aangeven waarom de focus zo selectief ligt op vermeende zwijnenoverlast, terwijl daar getalsmatig geen aanleiding voor lijkt te zijn?

Ik neem daar kennis van. Ik reken de informatie op die website niet tot mijn verantwoordelijkheid.

De prisoner's dilemma's

Alle betrokkenen – bewindslieden, volksvertegenwoordigers en de departementen - , maar ook kennisinstituten, adviescolleges, wetenschappers, belangenorganisaties, inclusief media in sommige gevallen en al hun betrokken medewerkers zijn opgesloten geraakt in een *prisoner's dilemma*⁴ van 'giftige' kennisbeelden. De departementen zijn er 'werkende weg' in verzeild geraakt. Veelal zal het ontstaan nauwelijks te duiden zijn. De continuering van beleid dwingt om voort te bouwen op de bestaande – soms 'giftige' - kennis. Bewindslieden en volksvertegenwoordigers kunnen pas na geruime tijd beseft van mankementen van kennisbeelden krijgen. Tegelijkertijd is er het beseft dat men inmiddels al deel uitmaakt van een *prisoner's dilemma*, waarvan de bevrijding een hoog - meestal fataal – afbreukrisico kent. Ook voor nieuw aangetreden leden en medewerkers van departementen, kennisinstituten, adviescolleges, wetenschappers, belangenorganisaties en zelfs ook de media in sommige gevallen ontstaat het beseft dat hun nieuwe werkgever zich niet risicoloos kan presenteren als het 'licht' of een 'nieuw licht' gezien te hebben.

Net als de 'giftige' beleggingsproducten in de financiële wereld woekeren bij de overheid 'giftige' kennisbeelden voort door overheidsorganisaties en onder hun toeleveranciers van kennis. Duidelijk is dat de urgentie voor de overheid even groot is – als die in de financiële wereld – om deze vervuilde kennisbeelden snel en effectief op te ruimen.

'Creatief met kennis'

Op grond van de in deze nota beschreven indrukken en ervaringen en ook de beide als bijlage toegevoegde kennisbeelden op de terreinen *personenvervoer* en *volksgezondheid* ontstaat het beeld dat in zorgelijke mate - op onderdelen - vrijwel overheidsbreed 'creatief' met kennis wordt omgegaan.

Van de aangedragen waarborgen door de minister valt - vanwege de plaatsing binnen de hiërarchie van de departementen – niet verwachten dat de *Wetenschappelijk Raadsadviseurs* nog afzonderlijk, noch als collectief verdere vervuiling van kennisbeelden te voorkomen, laat staan van de al bestaande te reinigen.

In elk departement wordt een Wetenschappelijk Raadsadviseur (WRA) aangesteld. De WRA is het gezaghebbende departementale aanspreekpunt voor kennis.

De WRA's vormen samen het College van Wetenschappelijke Raadsadviseurs (CvW). Het CvW voorziet in de benodigde departementale coördinatie van de departementale beleidsagenda's. Het CvW wordt ondersteund door een interdepartementaal Bureau Kennis en Innovatie (BKI).

De juiste aanpak zou zijn om de *Wetenschappelijk Raadsadviseur* de onafhankelijk status van *Kennisautoriteit* te geven, die gezamenlijk het *College van Kennisautoriteiten* vormen. De benoeming, status, bevoegdheden en het doen van verslag zou op eenzelfde wijze vorm moeten krijgen als de Nationale Ombudsman.

Hun taak moet primair gericht zijn op de marginale toets van de onderdelen van beleid en bestuur op een voldoende evenwicht in, validatie en het voldoende representatief zijn van de gepresenteerde kennis in stukken voor beleid en bestuur, inventarisaties van oplossingsrichtingen en bij de beleidsevaluaties.

⁴ Volgens Van Dale: "de afweging waarvoor elk van twee samen gearresteerde verdachten staan die men de vrijheid in het vooruitzicht stelt wanneer zij de ander verraden zonder dat het omgekeerde gebeurt, in welk geval beiden gestraft worden".

Voor het Faunabeheerplan Veluwe 2009-2014

Hieronder een overzicht van de effectuering van het afschot wilde zwijnen 2008/09 ten opzichte van de voorgenomen aantallen en de kenmerken daarvan. Uit de aanpassing van 8 januari 2009 van het Werkplan Wilde Zwijnen moet uit het opheffen van de limitering voor overlopers – de biggen van het voorgaand jaar – worden opgemaakt dat het waargenomen hogere aantal wilde zwijnen vrijwel uitsluitend door een hoger (in 2008 geboren) aantal biggen is veroorzaakt: geen 3.535 biggen, maar 4.385 biggen. Daaruit valt af te leiden dat de vruchtbaarheid in 2008 geen 4,4 biggen per zeug bedroeg, maar 5,4!

populatieopbouw	keiler	zeug	overl o-per	big	totaal	kenmerken
<i>veronderstelde ZOMERSTAND 2008</i>	415	811	1.292	3.535	6.053	4,4 biggen per zeug
<i>geactualiseerde ZOMERSTAND 2008</i>	415	811	1.292	4.385	6.903	5,4 biggen per zeug
<i>voorgenomen AFSCHOT 2008/09</i>	196	592	1.172	3.233	5.193	85,8% voorgenomen afschot 2008/09
<i>gerealiseerd AFSCHOT 2008/09</i>	115	361	992	3.935	5.403	78,3% gerealiseerd afschot 2008/09
<i>voorgenomen WINTERSTAND 2009</i>	219	219	120	302	860	91,5% voorgenomen afschot biggen
<i>gerealiseerde WINTERSTAND 2009</i>	300	450	300	450	1.500	89,7% gerealiseerd afschot biggen

Ondanks dat het voorgenomen afschot niet werd gerealiseerd blijft het doden van bijna 80% van een totale populatie wettelijk beschermde dieren verbijsterend en vooral vanwege het op alle punten volstrekt contraproductieve karakter. Het gerealiseerde afschot en vooral ook de wijze van uitvoering maken duidelijk dat het aantal van 1.500 vrijwel zeker ook een meest minimaal aantal is om het totaal aan wilde zwijnen op de Veluwe terug te brengen. Vooral op grond van de praktijk uit voorbije jaren is ook een zo goed mogelijke inschatting van de onderverdeling van de populatieopbouw gemaakt. Het aandeel van ruim 70% biggen van het totale afschot en vrijwel 90% van alle biggen onderstrepen de absurdheid van dit beheer in ecologisch opzicht. De populatie wilde zwijnen op de Veluwe zal zomer 2009 vermoedelijk de volgende hieronder geschetste samenstelling kennen. Vooral de volledige versterking het afgelopen jaar en de laagste stand in jaren zullen de voortplantingsprikkel opnieuw verhoogd hebben en is een aantal van 6,7 biggen per zeug een redelijke verwachting. De lage temperaturen en nachtvorsten in het vroege voorjaar kunnen tot (enige) matiging hebben geleid.

Van 'winterstand 2008/09' naar 'zomerstand 2009':						
populatieopbouw	keiler	zeug	over- loper	big	totaal	
prognose van de huidige populatie wilde zwijnen						
WINTERSTAND 2008/09	300	450	300	450	1.500	
Populatieopbouw	20,0%	30,0%	20,0%	30,0%	100,0%	
in en na de winter bouwde de populatie zich als volgt op tot de zomerstand 2009:						
oude volwassenen	300	450				
overlopers werden volwassen	150	150				
biggen werden overloper			450			
6,7 biggen per zeug				4.020		
ZOMERSTAND 2009	450	600	450	4.020	5.520	6,7 biggen per zeug
AFSCHOT 2009/10	75	225	200	3.520	4.020	72,8% totaal afschot 2009/10
WINTERSTAND 2009/10	375	375	250	500	1.500	87,6% afschot biggen 2009/10

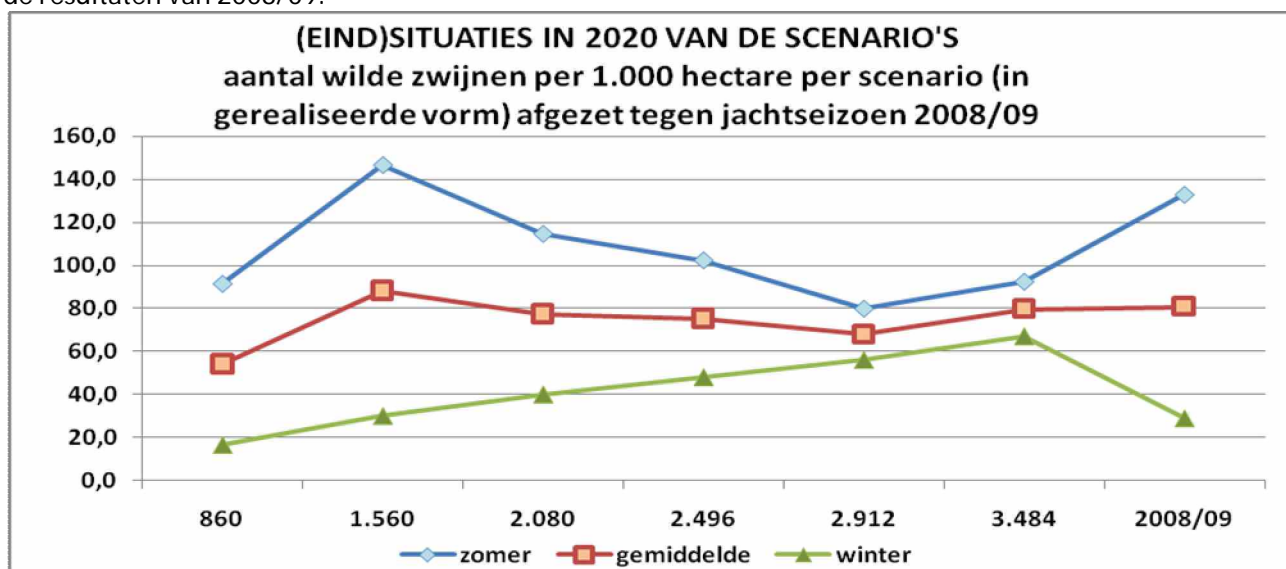
Door veel gesprekspartners wordt 1.500 als de nieuwe streefstand voor het Faunabeheerplan 2009-2014 en het nieuwe Werkplan Wilde Zwijnen 2009/10 genoemd. Het inmiddels alweer toegenomen aantal biggen per zwijnenmoeder vereist een bijna zelfde hoog afschot als het afgelopen jachtseizoen. Daarmee komt de vicieuze cirkel in opwaartse richting in beeld.

De combinatie van ernstige verstoring en de te lage streefstand – ver – onder de draagkracht van de Veluwe zal tot een verdere verhoging (van 6,7 naar 8) van de voortplantingsprikkel leiden. Voor het Werkplan Wilde Zwijnen 2010/11 tekent zich – met 1.500 als streefstand - de volgende corrigerende inspanning af:

prognoses na verdere verhoging van de voortplantingsprikkel:						
WINTERSTAND 2009/10	375	375	250	500	1.500	8,0 biggen per zeug
bij 8,0 biggen per zeug	500	500	500	4.000	5.500	
ZOMERSTAND 2010	875	875	750	4.500	7.000	
AFSCHOT 2010/11	500	500	500	4.000	5.500	78,6 % totaal afschot 2010/11
WINTERSTAND 2010/11	375	375	250	500	1.500	88,9 % afschot biggen 2010/11

Eind 2010 zal vanwege de onverantwoord lage streefstand van 1.500 en de verstoring het afschot (opnieuw) stijgen tot 5.500 wilde zwijnen en bijna negen van de tien biggen.

Met de omvang van de voortplanting geven de wilde zwijnen zelf hun meest optimale aantal aan. Dit blijkt uit de (geactualiseerde) gemiddelden uit de scenario's die ook in de nota "De 'wilde zwijnenbom' op de Veluwe" werden gehanteerd. Hieronder een vergelijking van de (eind)situaties in 2020 van de scenario's met de resultaten van 2008/09:

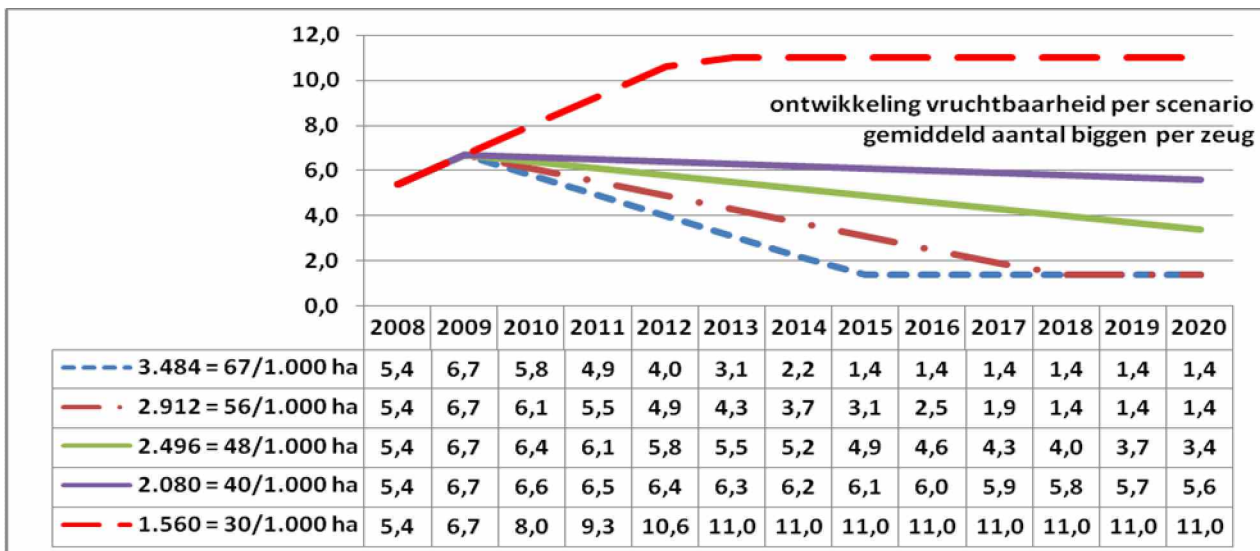

De gemiddelde standen van de zomerstand en de winterstand varieert in alle scenario's tussen de 60 wilde zwijnen per 1.000 hectare (= 3.210 voor de Veluwe) en 88 wilde zwijnen per 1.000 hectare (= 4.576 voor de Veluwe). Het verschil tussen de zomer- en winterstand maakt de omvang van het jaarlijkse afschot duidelijk. Het scenario van 1.560 wilde zwijnen vraagt structureel een nog grotere inspanningen dan het afgelopen seizoen 2008/09. Het totaal van 5.720 wilde zwijnen zal in 2015 (zie blz. 34) met 5.200 voor 90,9% uit biggen bestaan. Daarmee ontstaat een technisch niet te realiseren beheer. Het zal fors meer verstoring met meer schade en meer aanrijdingen tot gevolg dan het afschot 2008/09, waarvan het aandeel biggen ruim 70% bedroeg. Schade en aanrijdingen zijn slechts te verminderen als de correctie in aantallen wilde zwijnen zo klein mogelijk is. Dit is te bereiken mits het aantal wilde zwijnen in de winter minimaal 3.000 tot 3.500 bedraagt. De met 850 gecorrigeerde stand 2008 betekent dat minstens tussen de 3.500 en 4.000 wilde zwijnen op de Veluwe de relatief milde winter 2007/08 overleefden. Het volstrekt irrealistische scenario van 860 wilde zwijnen is buiten de verdere beschouwingen gelaten en het scenario van 3.484 toegevoegd.

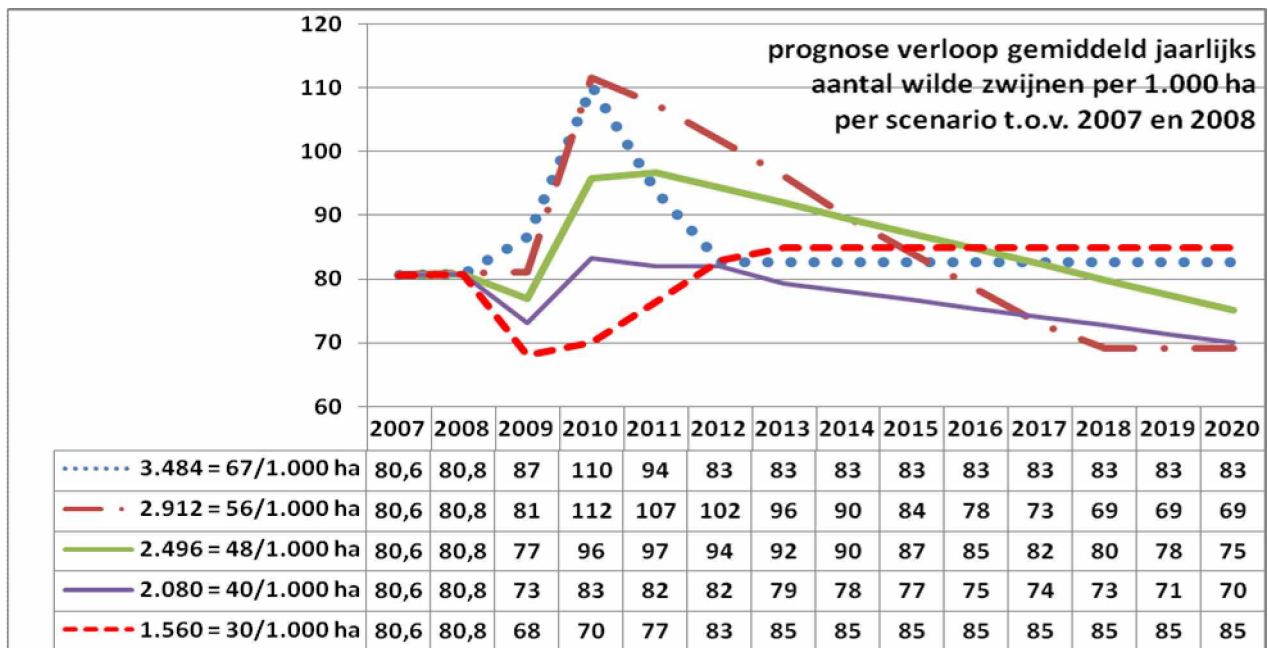
Een ecologisch alarmsignaal: Een zwijnenmoeder met ruim vijf keer meer biggetjes dan bij ecologisch beheer
 Hier als sfeerbeeld bij Veluwe verhalen in "Schemergoud", Marti Jansen, BDU, Barneveld, 2008

De verlaging van de winterstand tot ca.40% van de draagkracht (1.500) én de daarvoor noodzakelijke buitensporige verstoring zullen de al uit de hertelling gebleken extra verhoogde vruchtbaarheid van 5,4 biggen per zeug voorjaar 2008 minstens verder verhoogd hebben tot 6,7 voorjaar 2009. Op die ervaring gaat 'scenario 1.560' door met een stijging van 1,3 per jaar.

'Scenario 2.080' vormde het kantelmoment in de Zwijnenbomnota: geen stijging of daling per jaar. Op grond van de erg hoge vruchtbaarheid zal deze bij een 500 hogere stand met 0,1 per jaar kunnen terugzakken. 'Scenario 2.496' voorziet in een daling van 0,3. Het dubbele tekent zich af in 'scenario 2.912'. In 'scenario 3.484' wordt een daling met 1,1 voorzien omdat deze stand dicht bij de waarschijnlijke draagkracht zal liggen.

Omdat in de uitgangssituatie – zomer 2009 – de aantallen volwassen dieren nog ver onder de beoogde standen hoger dan 1.500 – na afschot 2008/09 – in die scenario's in 2010 eerst nog een forse verhoging op voordat de matiging van de vruchtbaarheid ook in aantallen tot uitdrukking komt.

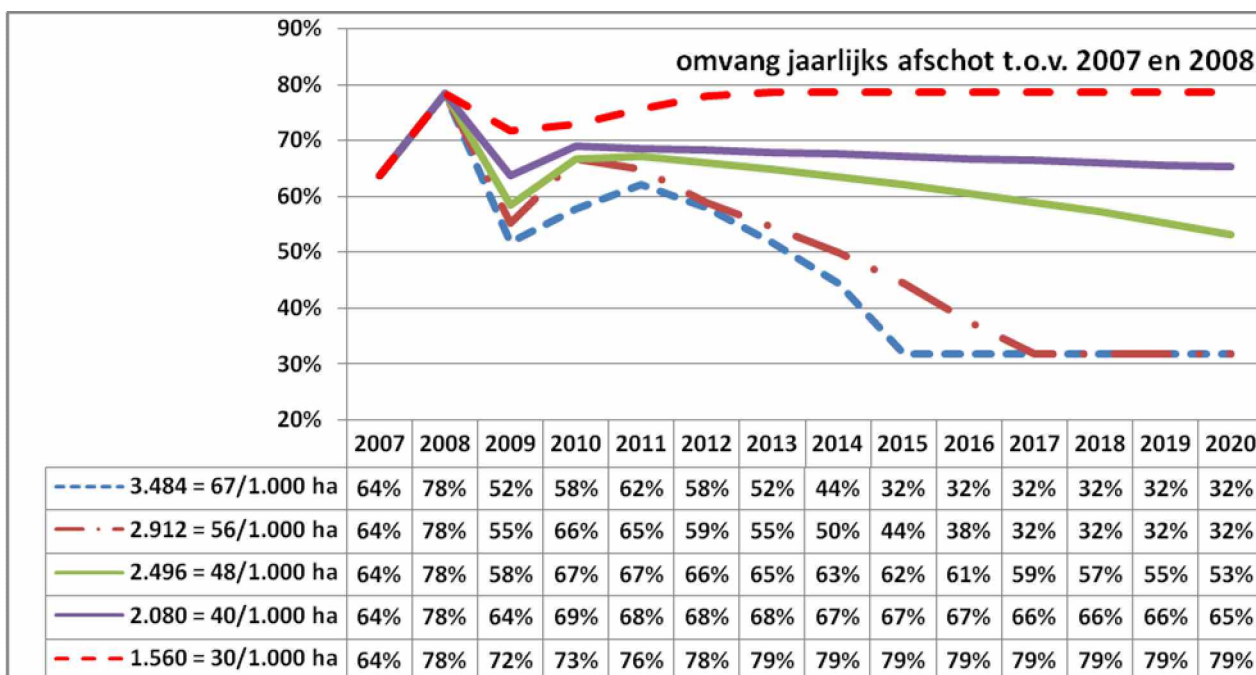

De grafiek maakt duidelijk alle streefstanden (uiteindelijk) op een gemiddeld aantal wilde zwijnen tussen de 65 per 1.000 hectare (= 3.380) en 85 per 1.000 hectare (= 4.420) uitkomen.

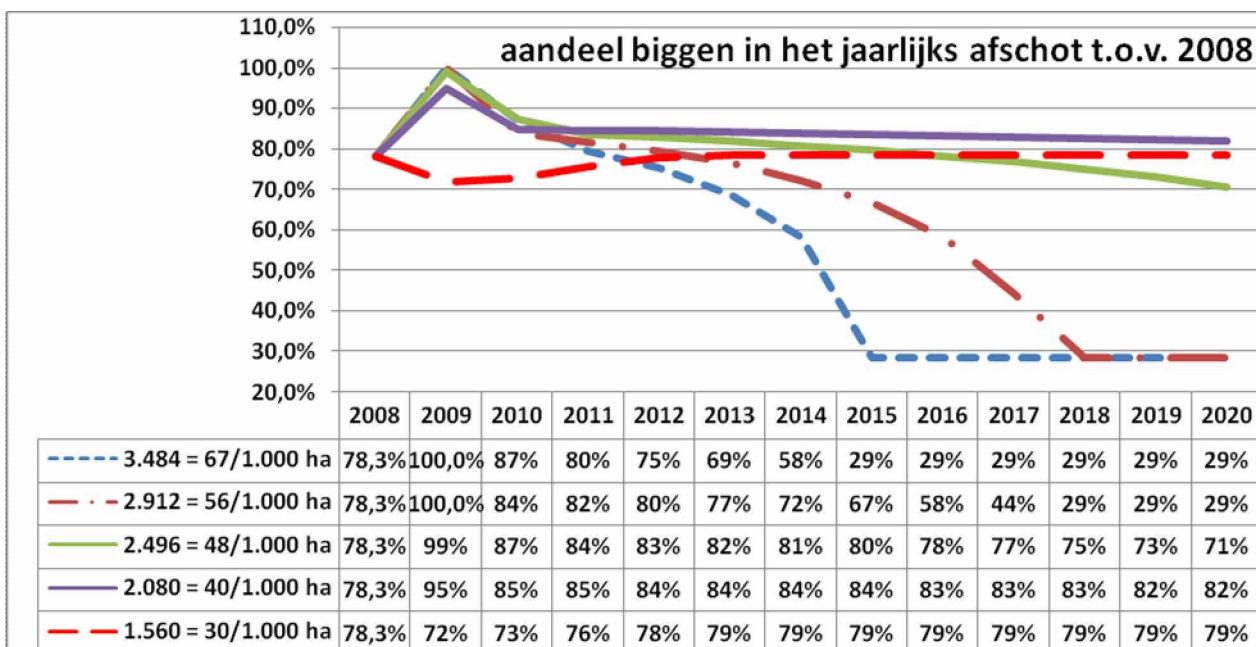
Hieronder ter bepaling van de mogelijkheden, effecten en doelen van het nieuwe Faunabeheerplan 2009-2014 de perspectieven van de scenario's in 2015:

FBE Veluwe	keiler	zeug	overloper	big	totaal	kenmerken
Perspectief 2015	met 3.484 als streefstand = 67/1.000 ha					1,4 biggen per zeug
ZOMERSTAND	1.161	1.161	1.161	1.626	5.110	28,6% afschot biggen
GEWENST AFSCHOT	290	290	581	465	1.626	78,3% afschot 2008/09
GEWENSTE STAND	871	871	581	1161	3.484	31,8% afschot 2015
Perspectief 2015	met 2.912 als streefstand = 56/1.000 ha					3,0 biggen per zeug
ZOMERSTAND	971	971	971	2.912	5.824	66,7% afschot biggen
GEWENST AFSCHOT	243	243	485	1.941	2.912	78,3% afschot 2008/09
GEWENSTE STAND	728	728	485	971	2.912	50,0% afschot 2015
Perspectief 2015	met 2.496 als streefstand = 48/1.000 ha					4,9 biggen per zeug
ZOMERSTAND	832	832	832	4.077	6.573	79,6% afschot biggen
GEWENST AFSCHOT	208	208	416	3.245	4.077	78,3% afschot 2008/09
GEWENSTE STAND	624	624	416	832	2.496	62,0% afschot 2015
Perspectief 2015	met 2.080 als streefstand = 40/1.000 ha					6,1 biggen per zeug
ZOMERSTAND	693	693	693	4.229	6.309	83,6% afschot biggen
GEWENST AFSCHOT	173	173	347	3.536	4.229	78,3% afschot 2008/09
GEWENSTE STAND	520	520	347	693	2.080	67,0% afschot 2015
Perspectief 2015	met 1.560 als streefstand = 30/1.000 ha					11,0 biggen per zeug
ZOMERSTAND	520	520	520	5.720	7.280	90,9% afschot biggen
GEWENST AFSCHOT	130	130	260	5.200	5.720	78,3% afschot 2008/09
GEWENSTE STAND	390	390	260	520	1.560	78,6% afschot 2015

Uit de omvang van het jaarlijks noodzakelijk afschot blijkt de mate van (in)stabiliteit op grond van de variatie in vruchtbaarheid:

De streefstand van 1.560 geeft dezelfde ontwikkeling van het beleid in 2007 en 2008 weer. De grote variaties in de jaren 2009, 2010 en 2011 zijn de effecten van het tweemaal grotere aantal vrouwelijke dieren ten opzichte van de mannelijke dieren. Bij het afschot 2008/09 kan dit tijdens het chaotisch beheer vanwege de enorme versterking onmogelijk gecorrigeerd zijn. Modelmatig is een nauwkeurig corrigerend beheer verondersteld. Pas in 2012 ontstaat dan pas een stabilisatie.

Scenario 1.560 zet het huidige beleid voort. Scenario's 2.080 en 2.496 vereisen in 2009 het afschieten van enkele overlopers en overigens biggen en in de volgende jaren voortdurend een erg groot aandeel biggen. De scenario's 2.912 en 3.484 kennen in 2009 alleen een afschot biggen en brengen dit geleidelijk, respectievelijk snel terug tot een natuurlijk aandeel van een derde.

Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

1. Het resultaat van de nota "De 'wilde zwijnenbom' op de Veluwe" was aandacht voor de andere, nieuwe kijk op het zorgelijk beheer van de wilde zwijnen. Wat pover was het resultaat van *slechts* een proef te organiseren door de Provincie Gelderland met een tot nu toe onduidelijk vervolg.
2. Ronduit waarderend waren de instemmende reacties uit – letterlijk en figuurlijk – het 'veld'. Verbijsterend was de soms expliciet aangegeven of vaak indirect geduide beperking van *boswachters, ecologen en wetenschappers* om ook publiekelijk steun te betuigen vanwege *vrees voor hun dienstverband, subsidies of opdrachten*.
3. Met de gebleken bewuste beperking van de *vrijheid van meningsuiting van beroepsgroepen* worden uiterst waardevolle stelsels van *'checks and balances'* – als bestuurlijke alarm- en beveiligingssystemen - *bewust* uitgeschakeld. De *vermeende onaantastbaarheid* van de verantwoordelijken die er achter schuilt is even verbijsterend. Te meer omdat er een situatie geschapen is waaruit voor hen geen ontsnappen mogelijk is.
4. De totale Veluwse fauna verloor natuurlijke levensmogelijkheden en veel dieren hun leven, maar de faunabeheerders en politiek verantwoordelijke bestuurders veel van hun geloofwaardigheid, instemmende volksvertegenwoordigers en media pijnlijk veel kwaliteit van hun controlerende reputatie.
5. Het volgen van de berichtgeving en andere uitingen in de samenleving inzake het beheer van de wilde zwijnen levert beelden op die zich zeer slecht verhouden tot of zelfs in strijd zijn met de doelstellingen van de Flora- en faunawet, die zeven jaar geleden in werking trad.
6. Van juli 2008 tot maart 2009 werd – naar men stelt – de populatie wilde zwijnen teruggebracht van 6.950 tot 1.500 of te wel het doden van 5.450 dieren. Een jaar eerder van juli 2007 tot maart 2008 werden 4.400 dieren gedood. Tussen de jachtperiodes 2007/08 en 2008/09 werden de leefgebieden in de maanden mei en juni 2008 opnieuw uitgekamd, maar dan voor de jaarlijkse telling. Het schuilgedrag van al het wild bleef ook die periode in stand en droeg bij tot de achteraf gebleken beperkte waarde van die tellingen.
7. In de opvolgende, verlengde jachtseizoenen werden in anderhalf jaar tijd – juli 2007 tot maart 2009 - zo'n 10.000 wilde zwijnen (zo'n 80% van de populaties) de bossen uitgesleept na het uitkammen van de leefgebieden. Slechts een handvol Kamerleden, een enkel Statenlid en Faunabescherming als enige organisatie protesteerden met vasthoudendheid. Het weezinwekkend en op brute wijze afmaken van een *half procent* van een zeehondenpopulatie in het verre Canada kan wel op maatschappijbrede kritiek rekenen. Dat alle grote zoogdieren op de Veluwe anderhalfjaar structureel tot een meest basaal overleven zijn veroordeeld vanwege de wens om *bijna 90% van een wettelijk beschermde diersoort* te doden, blijft maatschappijbreed onopgemerkt.
8. Bewindspersonen en meerderheden in de Gelders Staten en de Tweede Kamer bieden geen verzet, stemmen er mee in of moedigen zelfs aan 'het karwij af te maken', zelfs internationaal verboden nachtelijke jachtpraktijken met nachtkijkers en geluiddempers worden gelegaliseerd.
9. Nog massaler en stelselmatiger werd het wild uit hun leefgebieden verjaagd naar plekken waar hun voedselzoeken tot schade en onacceptabele risico's leidt. Dit vormt een uiterst droevig sluitstuk van het meer dan mislukken van het Faunabeheerplan Veluwe 2004-2008.
10. Vanaf 2006 kennen de aanrijdingen met wilde zwijnen een opmerkelijk sterk wisselend patroon in de verdeling over de maanden van het jaar. De dynamiek ervan kan onmogelijk worden veroorzaakt door dergelijk sterke wisselingen in de intensiteiten van het autogebruik op de Veluwse wegen. Ook het recreatief gebruik van de natuurgebieden kan van jaar tot jaar niet tot dergelijk grote wisselingen leiden. Het ligt veel meer voor de hand dat een blijkbaar van jaar tot jaar wisselende variatie van het beheer (afschot) van wilde zwijnen oorzaak is van de variaties.

11. Uit de op hun site – Groennetwerk Veluwe - door de bijzondere opsporingsambtenaren geregistreerde wildaanrijdingen blijkt dat naast de toename met 149% van het aantal aanrijdingen met wilde zwijnen, de aanrijdingen met reeën (binnen het Veluwse leefgebied van de wilde zwijnen) in 2008 een toename van 76% kende ten opzichte van 2006 en *naar dag in de week een vrijwel synchroon patroon* kenden.
12. Uit de verdeling naar dag in de week valt op te maken dat op de combinaties van *woensdag/donderdag* en *zaterdag/zondag* van duidelijke accenten sprake is. Het daadwerkelijk faunabeheer met gebruik van de door de Provincie Gelderland toegestane - maar internationaal verboden - hulpmiddelen als nachtkijkers en geluidsdempers in de leefgebieden moet vooral gedurende *deze avonden/nachten* hebben plaatsgevonden.
13. Na correctie van het lage aandeel van het autoverkeer op zondagen (de helft van de gemiddelde dag in de week) moeten de *'beheerinspanningen zaterdag/zondag'* minstens een derde van het weektotaal zijn geweest, maar mogelijk ook de helft of meer. Zelfs uit de vergelijking van de eerste kwartalen van 2008 en 2009 met die van 2006 bleven deze patronen in de aanrijdingen in stand, terwijl het aantal wilde zwijnen nog nauwelijks 2.000 - nog maar 28% van het maximum zomer 2008 - bedroeg.
14. Door de faunabeheerders en de Provincie Gelderland wordt een directe verband gelegd tussen de hoge aantallen wilde zwijnen en het aantal aanrijdingen. Dit blijkt echter in overwegende mate een indirect verband via de lijn dat een hoog aantal wilde zwijnen tot een hoog afschot en daarmee intensieve bejaging en verstoring, die door de in het *eerste kwartaal 2009* gebleken ontwikkeling waarbij bij een tot minder dan een derde teruggebrachte populatie wilde zwijnen toch nog tot *45% meer aanrijdingen met reeën en wilde zwijnen leidde ten opzichte van 2006*.
15. Uit de analyse van de ruim 1.600 naar dag in de week van de aanrijdingen met wilde zwijnen en reeën op de Veluwe blijkt het meer dan waarschijnlijk dat juist de intensievere beheermethoden in 2008 ten opzichte van 2006 hebben geleid tot 408 of wel *149% meer aanrijdingen met wilde zwijnen en 372 of wel 76% meer aanrijdingen met reeën*.
16. De faunabeheerders en de Provincie Gelderland *wisten of hadden althans behoren te weten* dat deze methoden – het betreden en doorzoeken van de leefgebieden van de dieren in schemering en duisternis – een *volslagen paniek en een extreem vluchtgedrag tot gevolg* moet hebben en heeft. De uitvoerders moeten deze uitwerking hebben waargenomen, maar zetten deze beheerwijzen – ondanks dat – toch voort. Daarmee dragen de faunabeheerders en de Provincie Gelderland een zware verantwoordelijkheid voor de gevolgen.
17. De effecten van de extreme bejaging zullen nauwelijks verschillen van de situatie waarbij men een organisatie voor buitenevenementen de gelegenheid had geboden voor *nachtelijke schietjachten* in de Veluwse bossen *met de wilde zwijnen als doelwit*. Vanwege grotere mededeelzaamheid van de deelnemers daaraan en het meer publieke karakter zou dan wel sprake zijn van een breed maatschappelijk protest.
18. Het valt niet uit te sluiten dat benadeelden collectief – afhankelijk van en in samenhang met voor hen beschikbare gegevens - een evenredig deel van de schade op de faunabeheerders en de Provincie Gelderland en mogelijk ook de terreineigenaren, die deze beheermethoden toestaan, met succes kunnen verhalen.
19. Uit raadpleging van de gegevens van het Milieu en Natuur Planbureau blijkt dat men slechts over de gegevens van de dagactieve zoogdieren beschikt. De grote zoogdieren van de Veluwe vallen hier niet onder en *onderzoek naar de ecologische effectiviteit van de natuurwetgeving* – uitgedrukt in hun kwalitatieve kenmerken - ontbreekt volledig, juist ook in de evaluatie van de natuurwetgeving.
20. Bij de verdere beschouwing van de evaluatie van de natuurwetgeving rijpt de conclusie dat vanwege de *volledige afwezigheid van onafhankelijke kennis en gegevensverzameling* inzake de grote zoogdieren van de Veluwe bij de betrokken overheden van een lichtzinnige en feitelijk niet te aanvaarden toedeling van verantwoordelijkheden en regie sprake is.

21. Tijdens de eerste zeven jaar van de natuurwetgeving voor de fauna op de Veluwe zijn de verantwoordelijke overheden voor aantallen, beheermethoden en de effectiviteit daarvan volledig aangewezen geweest op de uitvoerende faunabeheerders en zullen dat ook blijven. Via een aandeel in hun kostenvergoeding hebben faunabeheerders en ook de terreinbeheerders direct belang bij de opbrengst van het te realiseren afschot.
22. Alle daden van overheidsbestuur inzake het Veluws faunabeheer vinden slechts plaats op kwantiteiten in plaats van kwaliteiten die de *“ecologische effectiviteit”* weergeven.
23. Met de door de beheerwijzen vergrote schade (*het ‘tenzij’*) werd de wettelijke bescherming van soorten van de fauna op de Veluwe feitelijk totaal weggevaagd. Het leidde uiteindelijk tot een veelvoud aan schaden. Dat de toename van het totaal van aanrijdingen met wilde zwijnen én reeën op de Veluwe van 484 in 2006 naar 1.051 in 2008 zonder dat omvangrijk persoonlijk letsel plaatsvond, is meer geluk dan wijsheid. Vooral als men beseft welke paniek en stress het betreden en doorzoeken van de leefgebieden tijdens schemer en duisternis voor de dieren leidt met gevolg van een panieklucht van de overlevende dieren gedurende langere tijd en over een afstand van vele kilometers
24. De faunabeheerders zijn voor hun kostenvergoeding en de terreineigenaren voor hun exploitatielasten voor een gedeelte aangewezen op de opbrengsten van het afschot van wild. In alle beoordeelde faunabeheerplannen – ook die van het Kroondomein – worden nog de onder de Jachtwet gebruikelijke kwalificaties als *“het oogsten”* en *“het benutten van het afschot”* gebruikt. Dit ondanks het feit dat bij de vernieuwing van de natuurwetgeving met deze praktijken gebroken zou worden. Veel van het meer dan mislukken van het Faunabeheerplan Veluwe 2004-2008 valt aan deze *perverse prikkel* toe te schrijven.
25. Tijdens de beoordeling van de ontwerpen voor de *Flora en faunawet* in de tweede helft van de jaren negentig werd het onder natuurbeschermers mogelijk geacht - *mits de natuurlijke ecologische populatieontwikkelingen van soorten volledig werden gerespecteerd* – maatregelen in het kader van *beheer en schadebestrijding slechts bij hoge uitzondering noodzakelijk* zouden zijn. Daarop werd ook de regelgeving toegesneden. Opmerkelijk genoeg werd parallel aan het evaluatietraject van de wetgeving inzake de wilde zwijnen voor de uiterst lage streefstand gekozen en namen de schaden zorgelijk toe.
26. Achteraf kan – op grond van de herbeoordeling van de zomerstand 2008 - met grote zekerheid gesteld worden dat - ondanks het ook toen tot maart voortgezette afschot - *toch 3.500 tot 4.000 wilde zwijnen de winter 2007/08 overleefden*. Dit ligt meer dan vier tot vijf keer hoger dan de streefstand van 800 (voor 2008/09: 860) in het aflopende Faunabeheerplan Veluwe 2004-2008.
27. In de evaluatie van de wetgeving worden vermindering van de regeldruk en de kwaliteit van de monitoring voorop gesteld, terwijl de monitoring van de kwaliteit grotendeels ontbreekt en de meting van de *intrinsieke waarden* - een zo natuurlijk mogelijke levenswijze – als primaire wettelijke doelstelling van één van de meest waardevolle faunapopulaties van ons land.
28. Bij een *echte ecologische toets* in de evaluatie had de vraag beantwoord moet worden *of en in hoeverre de natuur de zelfregulering had overgenomen* en ook *waar en wanneer incidenteel menselijk ingrijpen nodig was*. De wilde zwijnen worden in de evaluatie slechts als een problematiek genoemd zonder analyse van oorzaken en oplossingen. Zonder dergelijke vragen is de evaluatie slechts een marginaal en feitelijk een louter administratief proces geweest. De enorme omvang aan stukken onderstreept deze leemten en gebreken extra.
29. Als de uitvoering van de wetten van de natuur in beslissende mate aan de markt wordt overgelaten wijzigt de relatie van de overheid ten opzichte de van uitvoerende partijen van een *gezagsverhouding* van de overheid ten opzichte van de faunabeheerders in een *afhankelijkheidssituatie* voor de overheid. Voor alle daden van beleid en bestuur raakte en blijft de overheid volledig afhankelijk van de uitvoerders. Het zijn schaduwkanten van het neoliberale marktdenken die op meer fronten pijnlijk duidelijk worden.

30. De indruk van verwrongen beleidskaders blijkt zich niet te beperken tot de bestuurlijke welgevallige voorkeuren voor het *faunabeheer op de Veluwe*. Dit kan met voor ieder wél voor te toetsen feiten en informatie als voorbeelden op ondermeer de beleidsterreinen als *personenvervoer* en *volksgezondheid* worden aangetoond. Duidelijk is dat beleids- en bestuursinformatie op vrijwel alle beleidsterreinen zorgelijke gebreken kan vertonen.
31. Het actuele beleid en bestuur inzake de fauna van de Veluwe voldoet aan alle beschreven criteria voor *"gebrekkelijk of suboptimaal beleid"*: *"De kans op ineffectief en inefficiënt beleid ligt op de loer als het onvoldoende wordt onderbouwd met gedegen kennis. Dan worden bijvoorbeeld maatregelen doorgevoerd die niet effectief zijn, of niet efficiënt, waarbij ernstige negatieve neveneffecten optreden, of die uitvoerders zeer veel extra inspanningen opleveren."*
32. In de beleidspraktijk inzake de Veluwse fauna speelt kennis een rol van *politiek wapen*: *"Kennis blijkt duidelijk gemobiliseerd te worden via de uitsluiting van externe, blijkbaar hinderlijke praktijkkennis en wetenschap om keuzes te rechtvaardigen en te onderbouwen nadat de politieke lijnen al zijn uitgezet."*
33. De ervaring is dat de kennisverwerving partieel plaatsvindt door de beantwoording van *Kamervragen* handig te formuleren en wordt kennis gekleurd gepresenteerd, niet opgezocht, ontkend of zelfs achtergehouden om onwelgevallige informatie niet in het oog te laten lopen.
34. Alle betrokkenen – bewindslieden, volksvertegenwoordigers en de departementen - , maar ook kennisinstituten, adviescolleges, wetenschappers, belangenorganisaties, inclusief media in sommige gevallen en al hun betrokken medewerkers zijn opgesloten geraakt in een *prisoner's dilemma* van *'giftige' kennisbeelden*.
35. Inmiddels rekenen media en samenleving bewindspersonen liefst af op een 'handig mediaoptreden' in plaats van de inhoud. Vrijwel zeker draagt ook dit via een voorkeur daarbij voor een *"(politiek) populaire, oppervlakkige, (enigszins) demagogische betoogtrant"* bij tot meer populistische politieke voorkeuren in de samenleving.
36. Bewindslieden en volksvertegenwoordigers zullen pas na geruime tijd na aantreden besef van mankementen van kennisbeelden krijgen. Tegelijkertijd is er het besef dat men inmiddels al deel uitmaakt van een *prisoner's dilemma*, waarvan de bevrijding een hoog - meestal fataal – afbreukrisico kent. Ook voor nieuw aangetreden leden en medewerkers van departementen, kennisinstituten, adviescolleges, wetenschappers, belangenorganisaties en zelfs ook de media ontstaat het besef dat hun nieuwe werkgever zich niet risicoloos kan presenteren als het 'licht' of een 'nieuw licht' gezien te hebben.
37. Net als de *'giftige' beleggingsproducten* in de financiële wereld woekeren bij de overheid *'giftige' kennisbeelden* voort door overheidsorganisaties en onder hun toeleveranciers van kennis. Duidelijk is dat de urgentie voor de overheid even groot is – als die in de financiële wereld – om deze vervuilde kennisbeelden snel en effectief op te ruimen.
38. De juiste aanpak zou zijn om de *Wetenschappelijk Raadsadviseur* de onafhankelijke status van *Kennisautoriteit* te geven, die gezamenlijk het *College van Kennisautoriteiten* vormen. De benoeming, status, bevoegdheden en het doen van verslag zou op eenzelfde wijze vorm moeten krijgen als de Nationale Ombudsman.
39. De taak van de *Kennisautoriteiten* en het *College van Kennisautoriteiten* moet primair gericht zijn op de marginale toets van de onderdelen van beleid en bestuur op een *voldoende evenwicht in, en het voldoende gevalideerd en representatief zijn* van de gepresenteerde kennis in stukken voor beleid en bestuur, inventarisaties van oplossingsrichtingen en bij de beleidsevaluaties.
40. Uit de aanpassing van het Werkplan Wilde Zwijnen van 8 januari 2009 moet uit het opheffen van de limitering voor overlopers – de biggen van het voorgaand jaar – worden opgemaakt dat het waargenomen hogere aantal wilde zwijnen vrijwel uitsluitend door een hoger aantal biggen is veroorzaakt: geen 3.535 biggen, maar 4.385 biggen. Daaruit valt af te leiden dat de *vruchtbaarheid in 2008 geen 4,4 biggen per zeug bedroeg, maar 5,4!*

41. Ondanks dat het voorgenomen afschot niet werd gerealiseerd blijft het doden van bijna *80% van een totale populatie wettelijk beschermde dieren* verbijsterend en vooral vanwege het *op alle punten volstrekt contraproductieve karakter*.
42. Het gerealiseerde afschot en vooral ook de wijze van uitvoering maken duidelijk dat het aantal van 1.500 vrijwel zeker ook een meest minimaal aantal is om het totaal aan wilde zwijnen op de Veluwe terug te brengen.
43. Een zo goed mogelijke inschatting van de onderverdeling van de populatieopbouw maakt duidelijk dat het aandeel van ruim 70% biggen van het totale afschot en vrijwel 90% van alle biggen en onderstrepen de absurdheid van dit beheer in ecologisch opzicht.
44. Vooral de volledige verstoring het afgelopen jaar en de laagste stand in jaren zullen de voortplantingsprikkel voorjaar 2009 opnieuw verhoogd hebben en is een aantal van *6,7 biggen per zeug* een redelijke verwachting.
45. De combinatie van ernstige verstoring en de te lage streefstand vóór onder de draagkracht van de Veluwe zal tot een verdere verhoging (*van 6,7 naar 8 biggen per zeug*) van de voortplantingsprikkel in 2010 leiden.
46. Eind 2010 zal vanwege de onverantwoord lage streefstand van 1.500 en de verstoring het afschot (opnieuw) stijgen tot 5.500 wilde zwijnen en bijna negen van de tien biggen.
47. Uit de (geactualiseerde) gemiddelden uit de scenario's in de nota "De 'wilde zwijnenbom' op de Veluwe" blijkt dat de gemiddelden van de winterstand (ná het afschot) en de zomerstand (vóór het afschot) in alle scenario's varieert tussen de 60 wilde zwijnen per 1.000 hectare (= 3.210 voor de Veluwe) en 88 wilde zwijnen per 1.000 hectare (= 4.576 voor de Veluwe) als indicatie van de gemiddelde draagkracht van de Veluwe voor wilde zwijnen.
48. Het scenario van 1.560 wilde zwijnen vraagt structureel een nog grotere inspanning dan het afgelopen seizoen 2008/09. In 2015 wordt de maximale gemiddelde vruchtbaarheid van 11 biggen per zeug bereikt. Het totaal van 5.720 te doden wilde zwijnen zal met 5.200 voor 90,9% uit biggen bestaan. Daarmee ontstaat een technisch niet te realiseren beheer.
49. Het scenario van 2.080 wilde zwijnen is in de geactualiseerde versie een zeer geringe matigende invloed op de vruchtbaarheid toegekend. In 2015 zal het afschot uit een totaal van 4.229 te doden wilde zwijnen zal met 3.536 voor 83,6 % uit biggen bestaan.
50. Het scenario van 2.496 wilde zwijnen is in de geactualiseerde versie een dezelfde matigende invloed op de vruchtbaarheid als een halfjaar gelden toegekend. In 2015 zal het afschot uit een totaal van 4.077 te doden wilde zwijnen zal met 3.245 voor bijna 80 % uit biggen bestaan.
51. Het scenario van 2.912 wilde zwijnen is in de geactualiseerde versie een dezelfde matigende invloed op de vruchtbaarheid als een halfjaar gelden toegekend. In 2015 zal het afschot uit een totaal van 2912 te doden wilde zwijnen zal met 1.941 voor tweederde uit biggen bestaan.
52. Een scenario van 3.484 is toegevoegd. Dit komt in beeld omdat 850 wilde zwijnen meer de winter 2007/08 overleefden. Het daaruit af te leiden totaal van minstens 3.500 tot 4.000 wilde zwijnen geeft ook de meest exacte overlevingsmogelijkheden aan. Een stand van 3.500 zou *niet als maximum, maar als minimum* gehanteerd moeten worden. Primair moet de vruchtbaarheid de omvang bepalen. In dit scenario zou de gemiddelde minimale vruchtbaarheid in 2015 bereikt kunnen zijn. Als men nog tot een afschot zou willen komen, zou dat 1.625 te doden wilde zwijnen bedragen dat voor minder dan een derde uit biggen bestaat.

53. Afsluitend kan totstandkomen, functioneren en uitvoering van het Faunabeheerplan Veluwe 2004-2008 inzake het beheer van de wilde zwijnen vooral als volgt worden gekarakteriseerd:
- De faunabeheerders en de politiek verantwoordelijke bestuurders meenden zich de arrogantie te kunnen veroorloven ver boven ecologische wetmatigheden verheven te zijn.
 - Het uiterst verstandige streven van Herman Wijffels: *"Ik wil mensen bewust maken van het feit dat je de natuur niet zo naar je hand kan zetten dat je er de baas over speelt."* blijkt volstrekt niet aan de primair verantwoordelijken besteed te zijn.
 - Blind voor de ineffectiviteit en praktijken van eigen beleid zetten de verantwoordelijken aan of gingen over tot nog massalere en stelselmatiger verjaging van het wild uit hun leefgebieden naar plekken waar hun voedselzoeken tot meer schade en onacceptabele risico's leidt.
 - Binnen een ongezonde geslotenheid van de eigen organisatie kon deze het karakter krijgen van een organisatie voor buitenevenementen voor nachtelijke schietjachten in de Veluwse bossen met de wilde zwijnen als doelwit.
 - Met de door de beheerwijzen vergrote schade (*het 'tenzij'*) werd de wettelijke bescherming van soorten van de fauna op de Veluwe feitelijk totaal weggevaagd. Het leidde uiteindelijk tot een veelvoud aan schaden. Dat de toename van het totaal van aanrijdingen met wilde zwijnen én reeën op de Veluwe van 484 in 2006 naar 1.051 in 2008 zonder dat omvangrijk persoonlijk letsel plaatsvond, is meer geluk dan wijsheid

Aanbevelingen

- Uit het geheel van uiterst ontluisterende feiten komt als meest effectieve maatregel het schrappen van de wilde zwijnen in de vrijstelling van het verbod van bezit en handel (ex artikel 13 van de Flora- en faunawet) als eerste in beeld. De wanstaltige praktijken waartoe het bemachtigen van deze diersoort (mede) aanzet verdragen zich op geen enkele wijze met een beschaafde samenleving met besef van ethische en ecologische waarden.
- De rijksoverheid, de Veluwe faunabeheerders en de Provincie Gelderland dienen zich inzake de beleidsbepaling, de keuze van de beheermaatregelen en de monitoring te richten op de kwaliteiten – de natuurlijke levensvoorwaarden – van de fauna op de Veluwe in plaats van het huidige eenzijdig gericht zijn op de kwantiteiten: de aantallen.
- Voor ieder toegankelijke monitoring van de fauna op basis van de telgegevens, vruchtbaarheid, natuurlijk gedrag als groepsgrootten en voedselzoeken en een toelichting van de ecologisch noodzakelijke correcties van populaties biedt in principe ook een uitstekende basis voor voorlichting ter vergroting van een ander en beter draagvlak in de samenleving.
- De verantwoordelijke bestuursorganen dienen zich de vraag te stellen in hoeverre de uitvoering van de wetten van de natuur in beslissende mate aan de markt kan worden overgelaten nu dit de relatie van de overheid ten opzichte de van uitvoerende partijen zo ingrijpend gewijzigd heeft van een gezagsverhouding van de overheid in een volledige afhankelijkheidssituatie voor de overheid.
- De Wetenschappelijk Raadsadviseurs – die in het kennisbeleid van de rijksoverheid zijn voorzien – dienen een absoluut onafhankelijke status van Kennisautoriteit te krijgen, die gezamenlijk het College van Kennisautoriteiten vormen. De benoeming, status, bevoegdheden en het doen van verslag zou op eenzelfde wijze vorm moeten krijgen als de Nationale Ombudsman. Hun taak moet primair gericht zijn op de marginale toets van de onderdelen van beleid en bestuur op een voldoende evenwicht in, validatie en het voldoende representatief zijn van de gepresenteerde kennis in stukken voor beleid en bestuur, inventarisaties van oplossingsrichtingen en de beleidsevaluaties.

- F. Voor het afzien van het verhandelen van de gemiddelde 'oogst' van zo'n 1.200 wilde zwijnen – ca. 70.000 kilo - per jaar bij een stabiel beheer dient zo nodig een compensatie te worden gevonden, die naar verwachting dan ongeveer zes euro per hectare, een totaal van € 350.000, per jaar zal kunnen liggen. Mogelijk moet de opbrengst van het buitensporig oogsten van juli 2007 tot maart 2009 daarin ook worden getrokken.
- G. Voor het Faunabeheerplan Veluwe 2009-2014 inzake het beheer van de wilde zwijnen kunnen belangrijkste uitgangspunten het best als volgt worden gekarakteriseerd:
- 1) De faunabeheerders en de politiek verantwoordelijke bestuurders dienen het uiterst verstandige streven van Herman Wijffels: *"Ik wil mensen bewust maken van het feit dat je de natuur niet zo naar je hand kan zetten dat je er de baas over speelt."* als uitgangspunt te kiezen.
 - 2) Dit houdt een maximale inschakeling van ecologische corrigerende mechanismen in. Daarin past geen maximale winterstand maar een minimale winterstand. Alleen dan is er plaats voor ecologische correctie.
 - 3) De doorrekeningen tonen aan dat een aantal van rond de 70 wilde zwijnen per 1.000 hectare in de winter meest waarschijnlijk het meest overeenstemt met de actuele draagkracht van de Veluwe om ecologische signalering en correctie een plaats te geven.
 - 4) Ter vermindering van de aanrijdingen dienen stroken van 250 meter ter weerszijden van de regionale (N-)wegen en bij dorpen als een nulstandgebied te worden beheerd, waardoor het wild deze als risicogebied gaat ervaren in plaats van de huidige, omgekeerde huidige situatie met voor hen relatief veilige wegbermen en menselijke bewoning tegenover hun uiterst onveilige leefgebieden.
 - 5) Nu is de eerste gedachte nog dat waar onevenredig veel aanrijdingen plaatsvinden de aantallen wilde zwijnen te hoog zouden zijn, terwijl in deze nota is aangetoond dat dit moet duiden op buitengewoon ernstige gebreken in het beheer vanwege een buitensporige verontrusting in de leefgebieden van de wilde zwijnen in de bossen langs deze wegen.
 - 6) Beheer in de leefgebieden dient slechts gericht te zijn op dierenwelzijn. Zodra daar gebreken in optreden is correctie op grond daarvan nodig. Veelal wordt met het afschot van de te sterk verzwakte dieren en door het achterlaten daarvan het snelst voorzien in voedseltekorten.
 - 7) Bij het intensief beschouwen van het gedrag en nog meer de sporen van wilde zwijnen inzake het voedselzoeken bestaat de indruk dat rapportages, ook wetenschappelijke, dat de rol van de beschikbare hoeveelheid mast een meer traditionele waarde⁵ heeft dan in praktische zin, omdat wilde zwijnen zich er ook bij ruime beschikbaarheid er niet uitsluitend op richten. Want ook bij (ruime) beschikbaarheid van mast wroeten en graven ze naar voedsel in de bodem als de wortels en de voedingsstoffen daarbij van Adelaarsvarens, Bochtige smele en boomstronken in een bepaalde rottingsfase. Zodra deze voedselbronnen door vorst niet meer bereikbaar zijn, tast dit hun bestaansmogelijkheden in ernstige mate aan.
 - 8) Extra aandacht en voorlichting is nodig om mensen af te houden van het voeren van wilde zwijnen en ander wild vanwege de gevaren die daardoor ontstaan. Zodra dieren voedsel gaan aannemen of daarom bedelen is dit zeker een reden om deze dieren te doden.

⁵ "Mesten 'vruchtbaar maken door bemesting'(1240) en 'vet maken (van varkens)' (1240) is afgeleid twee verschillende erfwoorden, namelijk van *mest* 'uitwerpselen' respectievelijk van *mast* '(eikels en beukennoten als) varkensvoer', Chronologisch woordenboek, De ouderdom en herkomst van onze woorden en betekenissen, Nicoline van der Sluis, Uitgeverij L.J. Veen, Amsterdam/Antwerpen, 2001.

Bijlage "confronterende onwelgevallige realiteiten"

Bij de passage *De ' bestuurlijke restaurants en hun keukens, koks en kelners'*

"Files oplossen" als illusie

Files zijn een gevolg van een tekort aan wegcapaciteit op de (snel)wegen. Toch hebben plannenmakers en beslissende bestuurders geen idee hoeveel auto's tegelijkertijd op ons wegennet kunnen rijden. Velen schatten dat vele tientallen miljoenen, mogelijk zelfs miljarden auto's op ons wegennet zouden kunnen rijden.

Meest belangrijk voor de wegcapaciteit zijn de onderlinge afstand en de daardoor noodzakelijke lengte weg per auto. Ons reactievermogen en de remweg bepalen die. We houden – als regel - onbewust evenveel meters afstand als de auto in kilometers hard rijdt. Na het verkeerslicht in stad en dorp hebben 30 gestopte auto's ieder 50 meter nodig voor 50 km/u snelheid en samen 1.500 meter of wel 1½ kilometer weg. Op de buitenweg is dat voor 30 auto's met ieder hun 80 meter voor 80 km/u snelheid: zo'n 2½ kilometer. Na de file op de snelweg nemen 30 auto's - voor hun 100 meter ieder voor een gemiddelde snelheid van 100 km/u - ruim 3 kilometer rijstrook in beslag. Hieronder de berekening van de theoretisch meest maximale capaciteit van het wegennet met de meest eenvoudige kenmerken als uitgangspunt:

soort weg	weglengte in kilometers	gemiddeld aantal rijstroken	rijstrooklengte in kilometers (ruim berekend)	noodzakelijke lengte per auto in meters	meest maximaal aantal auto's
snelwegen	2.400	5	15.000	100	150.000
regionale+lokale verkeerswegen	10.000	2	20.000	80	250.000
overige wegen	120.000	1	120.000	50	2.400.000
Theoretisch meest maximaal totaal aantal auto's op het totale wegennet (ruim berekend)					2.800.000

Op ons totale wegennet kunnen in theorie tegelijkertijd meest maximaal (alle wegen evenredig gevuld) 'maar' 2,8 miljoen van de ruim 7 miljoen personenauto's tegelijk rijden. Zodra files en opstoppingen ontstaan zijn hoogstens zo'n miljoen auto's op de weg. De rest moet stil staan. Minstens zes van de zeven auto's staan stil: óf op een parkeerplaats óf in de file!

De beeldvorming rondom de files

Minstens ieder halfuur dreunen de nieuwszenders op de radio de files – een geheel van langzaam rijdend en stilstaand verkeer of te wel 'op de snelweg plaatselijk een onverwacht (illegaal) 30-km-gebied' - op. In de spits schroeft men de frequentie op tot ieder kwartier. "Één kilometer file" klinkt veel erger dan dat "één volle geledebus" oponthoud heeft. Bij vijf kilometer file beleven nauwelijks 400 mensen een meditatie moment. Bij een totale filelengte van 200 kilometer is het voor het voor het inwonersaantal van een bescheiden dorp 'rollen en stilstaan'. Bij een echt extreme filedag met een totaal van 800 kilometer – *niveau: "héél Nederland staat stil!"* - gaat het om het inwonersaantal van een middelgrote gemeente. Dat is 0,4% van de bevolking. Zo'n 6% van alle autogebruikers op dat moment. En 2,2% van het totaal aan gebruikers van auto, OV en fiets.

files lijken in kilometers erger dan in aantallen auto's (75 per km).	
filelengte in km's	aantal auto's
1	75
5	375
200	15.000
800	60.000

Slechts een derde van het spoorvervoer

NS Reizigers biedt op het kernnet tijdens de spits twee tot drie keer meer vervoercapaciteit (in zitplaatsen) aan dan het hele autosnelwegennet. De capaciteit van de snelwegen zal liggen tussen de 70.000 en 100.000 rijdende auto's, veelal ook personen. Bij de dagelijkse piek staan er ca. 24.000 auto's in de file, bij de meest extreme pieken zullen het er zo'n 60.000 zijn. NS Reizigers biedt tegelijkertijd met een maximale zitplaatscapaciteit van 240.000 (exclusief de regionale treinvervoerders) vervoer aan 180.000 tot 220.000 personen. Van de regionale wegen maken dan zo'n 150.000 auto's gebruik en op de overige wegen zo'n 750.000.

Asfalt is geen verstandig spoor

Vooraf onder de meest fanatieke autogebruikers klinkt soms de roep om de spoorlijnen te asfalteren en als weg te gebruiken. Het snelwegennet moet dan in plaats van het huidige maximum van 100.000 een capaciteit krijgen voor zo'n 340.000 auto's of te wel 240% meer wegcapaciteit. Het gemiddeld aantal rijstroken moet van 5 stijgen naar 17. De meest vertrouwde snelweg van 4 stroken moet 14 stroken breed worden. De nu breedste snelwegen met 8 stroken moeten nog 20 stroken breder worden.

'Het is onzin om te denken dat we ooit van de files afkomen door almaar meer asfalt en beton aan te leggen. [...] Probleem van de overvolle wegen zijn niet de snelwegen, ook al lijkt dat zo, maar de steden'. Pim Fortuyn, De puinhopen van Paars, 2002

Het door Fortuyn genoemde probleem van steden (en dorpen) is en wordt zelden begrepen: Het onevenredig ruimtebeslag van auto's. Dat blijkt ook bij het bereiken en verlaten van parkeerplaatsen als bij een transferium. In een kwartier is amper een buslading gebruikers te verwerken. In een halfuur nog geeneens de inzittenden van een tram of een dubbeldeksreinwagon. Het tijdrovende in- en uitrijden en de loopafstanden zijn de doodsteek voor dit concept. Grote vervoerstromen zijn er niet mee te verwerken.

Voor ons inmiddels volgroeide wegennet met steden en dorpen als 'haarvaten' is meer asfalt en beton aanleggen even verstandig als het toevoegen van grotere slagaders bij een patiënt met te hoge bloeddruk. Van (stelselmatig met autoafval) dichtgeslibde verkeersaders is immers geen sprake, de verkeersdruk is te hoog. *"Geloof in de auto als enig menswaardig vervoermiddel en hoop op verlossing van files houden de liefde voor de auto eeuwig in stand!"*

Effectieve mobiliteit op het spoor

Slechts 40% meer trein...

Om de functie van het personenvervoer van het snelwegennet over te nemen moeten 100.000 zitplaatsen aan treincapaciteit van NS Reizigers op het kernnet worden toegevoegd. In plaats van de huidige capaciteit van 240.000 zou NS Reizigers de zitplaatscapaciteit moeten vergroten tot 340.000 of te wel 40% meer treincapaciteit.

Slechts 10% van de energie...

Rolweerstand

In het geval van een auto is het zogenaamde rolwrijvingscoëfficiënt (crol) een gemiddelde waarde van 0,012. Voor een trein (staal-op-staal-contact) is dat 10 maal zo klein: 0,0012.

Beschouwing van de rolweerstand en het daaraan gerelateerde energiegebruik maakt duidelijk dat spoorgebonden materieel de voorkeur heeft. De rolweerstand van spoorvoertuigen is 10% van die van weggebonden voertuigen. Via de rails kosten verplaatsingen slechts 10% van de energie van verplaatsingen over de weg.

Een nieuw adagium

De informatie overziend, zou men voor werkelijk effectieve mobiliteit voor het volgende streefbeeld moeten kiezen:

"Stel, er dreigt een file en er gaat niemand in staan!"⁶

⁶ Vrij naar de tekst op een spandoek "Stel, er is oorlog en er gaat niemand naar toe!" tijdens de Vredesdemonstraties Amsterdam en Den Haag, 1981 en 1983.

De "schone auto": een waarheid als een 'gezonde sigaret'

Uit: "Auto en gezondheid", onderzoek in opdracht van het Vlaamse Parlement⁷

Fijnstof in de wagen (blz. 49)

De blootstelling aan fijn stof is dikwijls hoger in de wagen dan ernaast. De afdeling pneumologie van de KU Leuven vond hiervan bevestiging in haar onderzoek op de E314-autosnelweg.

De blootstelling in het verkeer aan fijn stof is ongeveer dubbel zo hoog in de auto en verviervoudigd in een wagen die in de file staat, vergeleken met metingen naast de snelweg (□ 30 m).

De schets van het gezondheidseffect (blz. 8):

Fijn stof werkt in op de *luchtwegen* en zorgt zo voor gezondheidsproblemen. Wetenschappelijke studies zien een duidelijke link tussen een verhoogde blootstelling aan fijn stof en een verhoogd aantal ziekenhuisopnames door hart- en vaatziekten en vervroegde sterfte. Het verband is zichtbaar bij zowel kortstondige blootstelling aan hoge concentraties als langdurige blootstelling aan lage concentraties.

De airconditioning maakt het wel anders, maar nog veel schadelijker

Airconditioning (blz. 49)

Het effect van airco op de concentraties is dubbel. De airconditioning houdt de grotere fractie tegen, de concentratie van deze deeltjes ligt dus lager. De concentratie van de kleinste en meest gevaarlijke fijnstoffractie ligt echter hoger bij airco-gebruik, waarschijnlijk omdat deze ultra-fijne deeltjes niet meer aggregeren met de grotere stoffractie.

Het gezondheidseffect van de airco (blz. 8):

Hoe kleiner de stofdeeltjes, hoe gevaarlijker ze zijn. Stofdeeltjes met een diameter van minder dan 10 µm (PM10) zetten zich af in de keel en de bovenste luchtwegen. De nog kleinere deeltjes met een diameter kleiner dan 2.5 µm (PM2.5) dringen door tot in de luchtblaasjes en zelfs tot in het bloed. Het bloed transporteert deze deeltjes dan doorheen heel het lichaam.

De medeproducenten van fijnstof naast de uitlaat

Niet-uitlaatemissies en uitlaatemissies (blz. 41 + 44)

In de transportsector onderscheidt men niet-uitlaatemissies en uitlaatemissies. De niet-uitlaatemissies ontstaan door slijtage van banden, remmen en wegen. Deze nemen gewoon proportioneel toe met het aantal afgelegde kilometers.

Bij het wegvervoer van goederen bestaat de bijdrage aan fijnstof uit 22% niet-uitlaatemissies en 78% uitlaatemissies. Bij het wegvervoer van personen bestaat deze uit 41% niet-uitlaatemissies en 59% uitlaatemissies.

De speurtocht naar de mysterieuze veroorzaker van astma

Samenvatting PARSIFAL-studie "De hygiënehypothese, zijn allergie en astma de keerzijde van de infectieziektebestrijding?"

Meer informatie op:

http://www.rivm.nl/infectieziektenbulletin/bul1710/art_keerzijde.html

Allergie en astma komen in de Westerse wereld steeds vaker voor, vooral bij kinderen. De zogenaamde hygiënehypothese stelt dat we te schoon leven, waardoor het immuunsysteem van kinderen te weinig wordt geprikkeld. De PARSIFAL (Prevention of Allergy - Risk factors for Sensitization In children related to Farming and Anthroposophic Lifestyle) -studie was een epidemiologische studie die werd uitgevoerd in 5 Europese landen onder 15.000 kinderen uit boerenfamilies en families met een antroposofische leefstijl. Deze studie had tot doel te onderzoeken welke factoren beschermend werken tegen allergie en astma. Uit het onderzoek blijkt dat boerenkinderen ongeveer de helft minder kans op allergische aandoeningen hebben dan kinderen die wel op het platteland, maar niet op een boerderij wonen.

.....Vrije School kinderen hebben gemiddeld 25% minder kans op allergische aandoeningen dan kinderen van andere scholen in dezelfde omgeving. Vrije School kinderen slikken over het algemeen minder vaak antibiotica of pijnstillers op jonge leeftijd. Dit hing samen met een lagere kans op allergie en astma. Toch konden deze factoren niet helemaal verklaren waardoor Vrije School kinderen een lagere kans op allergische aandoeningen hebben.

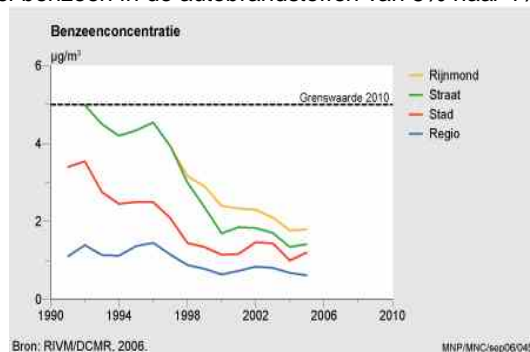
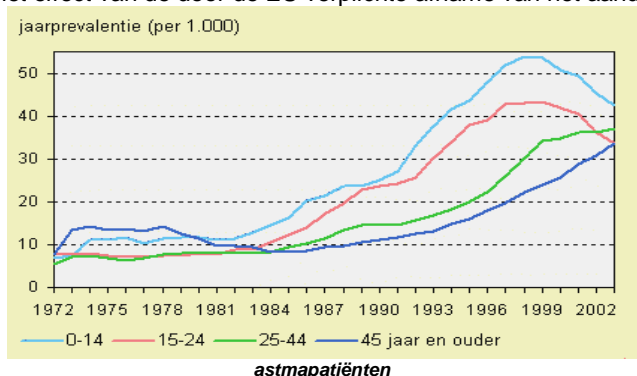
Conclusie

Concluderend kan gesteld worden dat er nog veel onderzoeksvragen liggen op het gebied van de hygiënehypothese. Hoewel er overtuigend veel studies zijn die aantonen dat het opgroeien op een boerderij of in een groot gezin bescherming kan bieden tegen allergische aandoeningen, is nog veel onduidelijk over welke factoren bescherming bieden, en welk mechanisme daaraan ten grondslag ligt. Het is dan ook nog niet goed mogelijk om op basis van de hygiënehypothese preventiemaatregelen te bedenken tegen allergie.

Als men ook het aantal verplaatsingen per auto van deze gezinnen – hun verblijfsduur in auto's - had afgezet tegen het algemeen gemiddelde daarvan, waren vrijwel zeker meer overtuigende conclusies mogelijk geweest.

⁷ "Auto en gezondheid", eindrapport, in opdracht van: Vlaams Instituut voor Wetenschappelijk en Technologisch Aspectenonderzoek – viWTA, Vlaams Parlement, Transport & Mobility, Leuven, 10 januari 2008

In Europa bleek de relatie tussen astma en benzeen onbekend. Vanuit een vlakmatige achtergrond viel het op dat de curve van de toename van astma overeenkomt met die van de toename van autogebruik. De daling blijkt samen te vallen met het effect van de door de EU verplichte afname van het aandeel benzeen in de autobrandstoffen van 5% naar 1%.

Minstens 30 miljoen liter autobrandstof per dag!

Per dag gebruikt de gemiddelde auto nog geen vijf liter brandstof. Maar met 7 miljoen auto's bedraagt het gemiddeld gebruik toch minstens 30 miljoen liter of 1.000 tankwagens van 30-ton per dag. Dat kan niet zonder gevolgen blijven in een land dat in dichtheden aan auto's en wegen een veelvoud kent van het Europees gemiddelde.

Aan de hand van gezaghebbende onderzoeken in de Verenigde Staten (EPA) en in Europa (EU) is het overzicht inzake de blootstelling aan benzeen samengesteld. Uit het onderzoek "Population Exposure to Air Pollutants in Europe" valt ook de gemiddelde persoonlijke blootstelling aan benzeen af te leiden.

gemiddelde persoonlijke blootstelling benzeen EU ⁹	
openbaar vervoergebruiker	3,8 µg/m ³
voetganger / fietser	4,4 µg/m ³
automobilisten	5,2 µg/m ³
rokers	7,5 µg/m ³

benzeenconcentraties	
in microgrammen per kubieke meter lucht (µg/m ³)	
scholen in de EU ⁸	1,6 µg/m ³
kantoren in de EU ⁹	3,1 µg/m ³
GEZONDHEIDSNORM in de EU⁹	5,0 µg/m³
huizen in de EU ⁹	6,4 µg/m ³
drukke straten in de VS ⁹	7,5 µg/m ³
rokerscafés in de EU ⁹	10,8 µg/m ³
binnenruimte auto's in de VS ¹⁰	12,8 µg/m ³
binnenruimte auto's in de EU ⁹	27,5 µg/m ³
tijdens brandstof tanken in de VS ¹⁰	46,0 µg/m ³
ondergrondse (parkeer)garages in de VS ¹⁰ (geventileerd)	61,7 µg/m ³
bovengrondse (parkeer)garages in de VS ¹⁰ (ongeventileerd)	155,0 µg/m ³

Uit het in 2004 gepubliceerde onderzoek van de School of Public Health, Curtin University of Technology, University of WA, School of Population Health, Faculty of Medicine and Dentistry, Princess Margaret Hospital for Children, Department of Respiratory Medicine, in Perth, Australië **onder kinderen van 6 maanden tot 3 jaar blijkt: dat het risico op astma met iedere 10 milligram benzeen per kubieke meter lucht met de factor drie toeneemt.**

Bij een gemiddelde benzeen van 27,5 µg/m³ in de binnenruimtes van de auto's in de EU bestaat een achttvoudig risico op astma. Op grond van de cijfers in 2002 bleek uit het aandeel van 8% astmapatiënten dat de vervuiling boven het wegdek (bepalend voor de luchtkwaliteit in auto's) toen al minstens vier keer groter moest zijn dan in 1971 toen het aandeel nog 2% bedroeg.

In de regio Veldhoven bleken bij een promotie- onderzoek (UU/UMC, 13-2-2008) van de 1.758 schoolkinderen tussen de 7 en 10 jaar 8% astma te hebben zonder dat de huisarts dit had vastgesteld en bij 5% wel. Waaruit een totaalaandeel van 13% blijkt: jaarlijks 13.000 nieuwe astmapatiënten als kind – vrijwel zeker vanwege verblijf op de achterbank - of wel dag in dag uit iedere 40 minuten een nieuwe astmapatiënt.

Vrijwel zeker komt de persoonlijke blootstelling aan benzeen van de inzittenden van auto's in Nederland (met 3x meer auto's en meer wegen dan gemiddeld in Europa) gemiddeld dicht in de buurt dan wel overeen met die van de gemiddelde roker. Daarom is het huidig beleid te typeren als:

"Help mee aan de verdere uitbouw van het auto-industrieel complex. Geef iets blijvends. Geef eigen gezondheid en vooral die van kinderen!"¹⁰

⁸ Population Exposure to Air Pollutants in Europe, PEOPLE project, Brussels, 2003

⁹ Part II, Environmental Protection Agency (EPA) 40 CFR Parts 59, 80, 85 and 86, Control of Hazardous Air Pollutants From Mobile Sources; Proposed Rule, Federal Register /Vol. 71, No. 60 /Wednesday, March 29, 2006 / Proposed Rules (recent in-vehicle monitoring study, conducted by EPA), page 15825/6

¹⁰ Vrij naar de oproep "Help mee aan de opbouw van het nieuwe byzantijnse kerkhof. Geef iets blijvends. Geef de geest!" Fons Jansen, cabaretprogramma "De Lachende Kerk", opgevoerd tussen 1962-1965.